

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-1
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
Мулик Вадим Васильович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Марусяк Наталія Леонідівна _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

Чернівці – 2024

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретично-методичні аспекти управління активами підприємства	6
1.1. Сутність та склад активів підприємства	6
1.2. Основи управління активами підприємства	11
1.3. Концептуальні засади аналізу активів підприємства	17
Висновки до розділу 1	22
Розділ 2. Оцінка ефективності управління активами ТОВ «Індікад»	23
2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства	23
2.2. Оцінка управління необоротними активами підприємства	32
2.3. Оцінка формування та використання оборотних активів підприємства	35
Висновки до розділу 2	41
Розділ 3. Напрями удосконалення управління активами ТОВ «Індікад»	43
3.1. Проблеми та перспективи підвищення ефективності управління активами підприємства	43
3.2. Шляхи оптимізації активів ТОВ «Індікад»	51
Висновки до розділу 3	55
Висновки	57
Список використаних джерел	63
Додатки	

ВСТУП

Важливість ефективного управління активами підприємств в сучасних складних умовах економічної нестабільності стає критичною для їх стійкого розвитку та конкурентоспроможності. Умови воєнного стану створюють складну та динамічну ситуацію для підприємств, яка характеризується як значними викликами, так і несподіваними можливостями. Управління активами в сучасному бізнес-середовищі України потребує комплексного та стратегічного підходу, який би враховував як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на ефективність підприємства. Підприємства в Україні можуть отримати значні вигоди від модернізації управління активами, зокрема підвищення конкурентоспроможності, зниження операційних витрат та покращення стратегічного планування. При цьому велика увага приділяється інноваціям та цифровій трансформації, що допомагають компаніям оптимізувати процеси управління активами.

Питаннями управління активами підприємств займається багато видатних українських та зарубіжних вчених, таких як: І. О. Школьник, І. М. Бойчик, М. С. Харів, М. Т. Хопчан, А. Д. Василик, М. В. Володькіна, К. В. Ізмайлова, М. Я. Коробов, Л. А. Лігоненко, А. М. Поддєрьогін, М. Н. Крейніна, Т. Манесса та ін. Дослідження наукових праць свідчить про наявність потреби в узагальненні існуючих підходів до управління активами в діяльності вітчизняних підприємств. Це сприятиме створенню передумов для ідентифікації проблем і визначення можливих перспектив у сфері управління активами підприємств в умовах нестабільного функціонування.

Відновлення економіки після періоду кризових явищ вимагає від вітчизняних підприємств не лише адаптації до нових умов, але й впровадження ефективних стратегій управління активами. Управління активами є фундаментальним елементом стратегії розвитку підприємства, оскільки впливає на його конкурентоспроможність, фінансову стійкість та здатність до інновацій.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретично-методичних та практичних засад управління активами підприємства у сучасних нестабільних умовах господарювання, а також визначення напрямків удосконалення системи управління активами підприємства та їх оптимізації.

Досягнення мети зумовило вирішення наступних **завдань**:

- вивчення сутності та складу активів підприємства;
- розгляд особливостей управління активами підприємства;
- оцінка ефективності управління активами ТОВ «Індікад»,
- визначення напрямків удосконалення управління активами підприємства та їх оптимізації.

Об’єктом кваліфікаційного дослідження є процес управління активами ТОВ «Індікад». **Предметом** - механізм управління активами підприємства та їх оптимізація в сучасних умовах господарювання.

Теоретичною і **методологічною основою** роботи є концепції фінансового менеджменту. Для досягнення мети та реалізації поставлених завдань в роботі будуть використані наступні загальнонаукові та специфічні методи дослідження. Системний підхід дозволить розглянути управління активами підприємства як цілісну систему, що взаємодіє з зовнішнім середовищем та іншими функціональними підсистемами підприємства. Методи узагальнення та класифікації допоможуть систематизувати та структурувати теоретичні знання з управління активами, виділити ключові поняття, категорії та принципи. Метод порівняльних характеристик дозволить проаналізувати різні підходи до управління активами, порівняти їх переваги та недоліки, визначити найбільш ефективні методи. Економіко-статистичний метод буде використаний для аналізу динаміки, структури та ефективності використання активів підприємства, виявлення тенденцій та закономірностей. Аналітичний метод допоможе провести глибокий аналіз причинно-наслідкових зв’язків в управлінні активами, оцінити вплив різних факторів на ефективність їх використання. Абстрактно-логічний метод дозволить сформулювати узагальнені висновки та розробити концептуальні підходи до

вдосконалення управління активами. Ситуаційний аналіз допоможе розробити практичні рекомендації, адаптовані до конкретних умов функціонування підприємства.

Інформаційна база роботи складається з різних джерел, які забезпечують необхідну інформацію для проведення досліджень, аналізу та прийняття рішень. До складу інформаційної бази роботи входять: наукові дослідження, законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність підприємства, монографії, навчальна література, періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів. У кваліфікаційній роботі поглиблено теоретично-методичні засади та обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення управління активами підприємства. Наукові результати, що характеризують новизну дослідження, полягають у тому, що набули подальшого розвитку:

- обґрунтування пропозицій щодо удосконалення управління активами досліджуваного підприємства у розрізі видів активів підприємства.
- теоретично-методичні підходи до оптимізації активів підприємства;

Практичне значення одержаних результатів полягає у науковому обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління активами ТОВ «Індікад».

Структура та обсяг роботи. Основна частина кваліфікаційної роботи другого магістерського рівня включає вступ, три розділи, висновки. Результати дослідження викладені на 62 сторінках, список використаних джерел становить 58 найменувань. Робота містить 17 таблиць, 8 рисунків та 3 додатка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та склад активів підприємства

Активи є основою будь-якої підприємницької діяльності, забезпечують можливість виробництва товарів, надання послуг і отримання доходу. Без активів підприємство не може здійснювати свою операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

НП(С)БО 1 в Україні регулює загальні принципи фінансової звітності, її склад, вимоги до подання інформації та критерії визнання елементів фінансової звітності. В ньому визначено: «активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому» [29]. Тобто, це все, що належить підприємству і може бути використане для отримання прибутку або для здійснення статутної діяльності. Саме розуміння активів «як джерела отримання грошових потоків є основою політики управління активами будь-якого підприємства» [50].

Сутність активів підприємства полягає в тому, що вони представляють собою всі ресурси, які контролюються підприємством в останніх минулих подіях і від яких очікується отримання економічної перспективи в майбутньому. Активи підприємства можуть бути як матеріальними (фізичними), так і нематеріальними, і використовуватися для забезпечення його операційної діяльності, інвестиційної діяльності.

Активи підприємства формуються саме для досягнення конкретних цілей, які впливають з його місії та стратегії економічного розвитку. Вони приймають форму сукупних майнових цінностей, що є основою економічного потенціалу підприємства. Величина окремих видів активів повинна

відповідати функціональній спрямованості та обсягам діяльності підприємства. Представляючи собою економічні ресурси, активи мають значну цінність для підприємства, адже призначені для їх продуктивного використання як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Вони формуються за рахунок інвестованого капіталу, який матеріалізується у формі різних майнових цінностей підприємства. В сучасній економічній теорії та фінансових відносинах існує кілька визначень терміну «активи», кожне з яких відображає певні аспекти їх використання та оцінки. Найбільш поширені представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Тлумачення терміну «активи»

Джерело	Визначення
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Активи становлять собою ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому
Бланк І.О., Урбан Н.М., Фаріон І.Д., Філімоненков О.С.	Активи являють собою економічні ресурси підприємства у формі належних йому сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою отримання доходу
Михайленко П.П., Поддєрьогін А.М., Поліщук М.П.	Активи являють собою ресурси, контрольовані підприємством, використання яких призводять до збільшення економічних вигід у майбутньому
Коваленко Л.О.	Активи, це всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності

Усі активи відображають у однойменній частині «Актив» форми №1 фінансової звітності «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», де використовуються такі видів оцінок:

- « – історична собівартість;
- поточна собівартість;
- вартість реалізації чи вартість погашення;
- теперішня вартість» [53].

Отже, в українській економічній теорії та практиці термін «активи» має кілька визначень, що залежать від контексту використання. Серед інших, найбільш повним визначенням активів є таке: це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку та вартість, і використання яких забезпечить отримання економічної вигоди в майбутньому й характеризується впливом факторів часу, ризику та ліквідності.

У цьому визначенні розглядаються матеріально-речова та нематеріальна форми активів, їх приналежність підприємству та здатність генерувати дохід у майбутньому. Отже, активи можна розглядати як економічні ресурси, які мають вартісне вираження і використовуються підприємством для отримання економічних вигод. Це тлумачення є простим, але водночас чітким і зрозумілим, оскільки повністю відображає економічну сутність активів.

Систематизація активів підприємства є важливим етапом в управлінні майном та активами. Це дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів, планування фінансової стратегії та підвищення загальної конкурентоспроможності. В економічній теорії та господарській практиці активи зазвичай діляться на кілька основних категорій. Розглянемо ці категорії детальніше (табл. 1.2).

Така класифікація відповідно до найголовніших ознак, дає можливість активам бути керованою підсистемою, за якою активи найбільш чітко будуть відповідати управлінським цілям і завданням підприємства

Інвестування в активи є важливою складовою стратегії розвитку підприємства, зниження забезпечення зростання, конкурентоспроможності та стійкості на ринку. Активи у вигляді основних засобів, запасів сировини та матеріалів, виконують ключову роль у забезпеченні виробничого процесу, якій є основою для безперебійного функціонування підприємства. Завдяки грошовим коштам та погашення дебіторської заборгованості підтримується операційна діяльність.

Таблиця 1.2

Класифікація активів підприємства

Ознаки	Види активів			
За формами функціонування	Нематеріальні	Фінансові	Матеріальні	Біологічні
За характером участі в господарському процесі	Оборотні		Необоротні	
За характером участі в різних видах господарської діяльності	Операційні		Інвестиційні	
За можливістю амортизації	Неамортизовані		Амортизовані	
За ступенем цінності	Цінні		Малоцінні	
За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні	Середньо-ліквідні	Низько-ліквідні	Важко-ліквідні

Активи підприємства, згідно з їх формами функціонування, можна поділити на кілька основних категорій: нематеріальні, фінансові, матеріальні, біологічні. Це розділення допомагає краще зрозуміти, як ресурси використовуються для досягнення бізнес-цілей. Класифікація активів за формами функціонування може відрізнятися залежно від галузі діяльності підприємства та прийнятої облікової політики.

Активи підприємства за характером участі в господарському процесі поділяються на оборотні та необоротні. За цієї ознакою воно згруповані у фінансовій звітності

Необоротні активи — це активи, які беруть участь у господарській діяльності підприємства протягом тривалого періоду (більше одного року) і переносять свою вартість на продукцію (роботи, послуги) поступово, частинами, протягом усього строку корисного використання. До них належать:

– основні засоби (будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби тощо);

- нематеріальні активи (права на об'єкти інтелектуальної власності, гудвіл тощо);
- інвестиції в дочірні, асоційовані та спільні підприємства;
- довгострокові фінансові інвестиції;
- інші необоротні активи.

Довгострокові інвестиції та нематеріальні активи змінюють роль у забезпеченні підприємства необхідними ресурсами для розширення, модернізації виробництва.

Довгострокові інвестиції є капіталовкладеннями в активи, які використовують підприємство протягом тривалого періоду (понад рік) для забезпечення стратегічних цілей та розширення бізнесу. Це може бути як придбання та модернізація основних засобів, будівництво нових виробничих об'єктів, довгострокові фінансові вкладення, інвестиції в дослідження та розробки. Зокрема, це вкладення в нове обладнання, будівництво та технології, що сприяють збільшенню виробничих потужностей або підвищенню ефективності наявних потужностей; інвестиції в енергозберігаючі технології та екологічно чисте виробництво, які знижують операційні витрати та підвищують імідж підприємства; інвестиції в капітал інших підприємств, облігації або інші цінні папери для отримання стабільного доходу або стратегічної взаємодії з іншими компаніями.

Оборотні активи - це активи, які беруть участь у господарському процесі протягом одного операційного циклу або протягом не більше одного року і повністю переносять свою вартість на продукцію (роботи, послуги) впродовж одного операційного циклу. До них належать: виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо тощо); незавершене виробництво; готова продукція; товари; дебіторська заборгованість; грошові кошти та їх еквіваленти; інші оборотні активи.

Оборотні активи є більш ліквідними, ніж необоротні, тобто швидше перетворюються на грошові кошти. Необоротні активи, як правило, мають

більшу вартість, ніж оборотні. Структура активів підприємства залежить від галузі, в якій воно працює, масштабів діяльності, стратегії розвитку тощо.

Розуміння різниці між оборотними та необоротними активами допомагає підприємству ефективно управляти своїм майном, забезпечувати фінансову стійкість та досягати стратегічних цілей.

Структура активів підприємства відповідає за ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість. Важливим для забезпечення фінансової безпеки підприємства є диверсифікація активів. Активи є фундаментальним ресурсом, без якого неможливо організувати ефективну діяльність підприємства. Вони забезпечують як поточну операційну діяльність, так і довгостроковий розвиток, фінансову стабільність підприємства

1.2. Особливості управління активами підприємства

«Управління активами – це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов’язаних із оптимальним їх формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного їх використання в різних видах господарської діяльності підприємства» [48, с. 259].

Налагоджений механізм управління активами є критичним компонентом успішної фінансової та операційної діяльності підприємства. Він забезпечує не тільки оптимізацію використання ресурсів, але й підвищення загальної ефективності та конкурентоспроможності підприємства на ринку. Налагоджений механізм управління активами передбачає, зокрема:

- «чітку постановку цілей і завдань управління активами, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;
- удосконалення методики визначення і економічного аналізу ефективності використання всіх видів активів;

- розроблення напрямів оптимізації процесу управління активами, а також їх аналізу і впровадження;
- використання у процесі управління активами економічних методів та моделей, зокрема під час аналізу і планування;
- розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами; – розроблення загальної стратегії управління активами; – орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління активами» [20].

Управління активами підприємства скероване на вирішення таких основних завдань:

- «формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної дохідності активів при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням активів, при запланованому рівні їх дохідності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- оптимізація оборотності активів;
- забезпечення своєчасного реінвестування доходів»[1].

Традиційний підхід до управління активами зосереджується на обліку та фізичному контролі активів. Він простий у впровадженні, добре підходить для малих підприємств з обмеженими ресурсами. До його недоліків можна віднести недостатню увагу до стратегічного планування та аналізу ефективності використання активів.

Сучасний (стратегічний) підхід інтегрує управління активами в загальну стратегію підприємства, акцентує увагу на довгостроковій перспективі та

оптимізації ресурсів. Він підвищує ефективність використання активів, підтримує стратегічні цілі підприємства. У той же час недоліком є необхідність значних ресурсів для впровадження та підтримки, потреба кваліфікованих кадрів.

У практичній діяльності виділяють такі методи управління активами, як метод економічної ефективності, метод життєвого циклу, та метод ризикового управління.

Метод економічної ефективності ґрунтується на оцінці ефективності використання активів через показники прибутковості, рентабельності тощо. Він забезпечує фінансову обґрунтованість рішень, але недостатньо враховує нефінансові аспекти, такі як якість обслуговування або екологічні фактори.

Метод життєвого циклу передбачає аналіз вартості активів від їх придбання до виведення з експлуатації. Він допомагає оптимізувати витрати та планувати заміну активів, але складність прогнозування всіх етапів життєвого циклу, залежність від точності первинних даних.

Метод ризикового управління полягає у ідентифікації та мінімізації ризиків, пов'язаних із експлуатацією активів. Перевагою методу є те, що він зменшує ймовірність виникнення непередбачених витрат чи збитків. Але недоїдком є те, що він вимагає постійного моніторингу та оцінки ризиків, що збільшує адміністративні витрати.

Управління активами – це комплексний процес, який включає в себе ряд важливих аспектів і функцій. Цей процес передбачає:

- ідентифікацію активів - перший крок управління активами полягає у визначенні та класифікації всіх активів підприємства, які можуть включати матеріальні активи (обладнання, будівлі), нематеріальні активи (патенти, торгові марки), а також фінансові активи.
- оцінку вартості активів - важливо регулярно оцінювати поточну і потенційну вартість активів, щоб забезпечити правильне їх використання та інвестування.

- управлінське планування - розробку стратегій щодо купівлі, утримання та продажу активів з метою оптимізації портфеля та досягнення стратегічних цілей підприємства.
- управління ризиками - аналіз потенційних ризиків, пов'язаних з активами, та розробка заходів щодо їх мінімізації.
- моніторинг та контроль: постійний моніторинг стану активів, їх ефективності та відповідності до потреб бізнесу, контроль за дотриманням законодавчих та нормативних вимог.
- оптимізацію використання активів: забезпечення максимально ефективного використання наявних активів, що може включати модернізацію, заміну або перепрофілювання.
- відповідальність і звітність: управління активами вимагає прозорості та чіткої звітності перед стейкхолдерами, включаючи інвесторів, керівництво та інші зацікавлені сторони.

Управління активами вимагає не тільки фінансових знань, але й розуміння бізнес-процесів, ринкових умов та технологічних тенденцій, щоб адаптувати стратегію управління активами до змінних умов бізнесу та економічного середовища.

Ефективне управління активами є ключовим фактором успішності будь-якого підприємства. Цей процес включає не лише контролювання надійності та продуктивності активів, але й їх оптимальне використання для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Система управління активами включає кілька важливих аспектів. Необхідно мати повну інформацію про всі активи підприємства -їх вартість, стан, термін служби та рівень зносу. Це дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо їх експлуатації чи заміни.

Важливо забезпечити максимальну віддачу від наявних ресурсів. Це може включати переналагодження процесів, впровадження нових технологій або реорганізацію виробництва. Своєчасне оновлення та модернізація активів

допомагає уникнути простоїв та втрат продуктивності, а також може знизити експлуатаційні витрати в довгостроковій перспективі.

Впровадження систем автоматизованого управління активами (EAM) дозволяє підвищити ефективність моніторингу та обслуговування активів, забезпечуючи своєчасне виявлення та усунення проблем.

Управління необоротними активами підприємства має свої специфічні особливості. Рішення щодо необоротних активів мають довгострокові наслідки, оскільки ці активи використовуються протягом тривалого періоду. Тому управління ними вимагає стратегічного підходу та врахування перспектив розвитку підприємства. Придбання необоротних активів зазвичай пов'язане зі значними капіталовкладеннями. Це вимагає ретельного аналізу інвестиційних проектів, оцінки їх ефективності та вибору оптимальних джерел фінансування. Також структура та обсяг необоротних активів суттєво впливають на фінансову стійкість підприємства. Занадто висока частка необоротних активів може призвести до зниження ліквідності, а недостатня – до обмеження виробничих можливостей.

Необоротні активи з часом зношуються, що впливає на їх вартість та ефективність використання. Управління цим процесом включає в себе амортизацію, модернізацію, ремонт та заміну обладнання.

Для оцінки необоротних активів використовуються різні методи оцінки, які залежать від типу активу та мети оцінки, особливо складною є оцінка нематеріальних активів. Швидкий розвиток технологій призводить до морального старіння необоротних активів. Управління впливом науково-технічного прогресу вимагає постійного моніторингу нових технологій та своєчасного оновлення обладнання.

Тобто, ефективне управління необоротними активами вимагає комплексного підходу, який враховує всі етапи їх життєвого циклу: від планування інвестицій до вибуття активу. Особливості управління необоротними активами залежать також від специфіки галузі, в якій працює

підприємство. Наприклад, у високотехнологічних галузях термін служби обладнання може бути значно коротшим, ніж у традиційних.

Важливим аспектом управління необоротних активів є оптимізація їх структури, яка повинна відповідати стратегічним цілям підприємства та забезпечувати його конкурентоспроможність.

Як і будь-якому управлінні постійний контроль та аналіз використання необоротних активів дозволяє виявляти проблеми та приймати своєчасні рішення щодо їх усунення. Для цього використовуються різні показники ефективності, такі як капіталовіддача, капіталомісткість, рентабельність активів.

Враховуючи ці особливості, підприємство може розробити ефективну стратегію управління необоротними активами, яка сприятиме досягненню його фінансових цілей та забезпеченню сталого розвитку.

Управління оборотними активами є важливою складовою фінансового менеджменту, оскільки ці активи безпосередньо впливають на ліквідність та фінансову стабільність підприємства. Управління оборотними активами передбачає оптимізацію рівня запасів, тобто необхідно підтримувати оптимальний рівень запасів, щоб уникнути дефіциту, який може вплинути на виробничий процес, та надлишку, який може призвести до заморожування капіталу. Особливої уваги потребує управління дебіторською заборгованістю, а саме встановлення чітких умов кредитування для клієнтів та відстежувати своєчасність їхніх платежів, щоб уникнути проблем із грошовими потоками.

В рамках управління оборотними активами необхідно постійно контролювати поточний баланс грошових коштів для забезпечення своєчасного виконання фінансових зобов'язань та підтримки належного рівня ліквідності.

Постійний аналіз та прогнозування потреб в оборотних активах дозволяють запобігти кризовим ситуаціям та забезпечити безперебійне функціонування підприємства. Використання таких показників, як коефіцієнт ліквідності, оборотність запасів, середній період обороту дебіторської

заборгованості, допомагає оцінити ефективність управління оборотними активами. У разі потреби підприємства можуть звертатися до короткострокових кредитних інструментів для покриття дефіциту оборотного капіталу. Ефективне управління оборотними активами допомагає покращити фінансові показники підприємства, знижувати ризики та забезпечувати його конкурентоспроможність на ринку.

Управління активами повинно бути інтегровано в загальну стратегію компанії, враховуючи довгострокові цілі та перспективи розвитку. Прийняття управлінських рішень у сфері управління активами має базуватися на детальному аналізі їх величини та динаміки. Це включає оцінку вартості активів, прогнозування їх знецінення, а також аналіз ринку для визначення найкращих моментів для інвестицій чи продажу.

Крім того, ефективне управління активами сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з фінансовою нестабільністю, та покращенню фінансових показників підприємства. В результаті, це дозволяє компанії підвищити свою рентабельність, зміцнити позиції на ринку та забезпечити стійкий розвиток у майбутньому.

1.3. Концептуальні засади аналізу активів підприємства

Аналіз активів підприємства є ключовим елементом фінансового управління, що дозволяє оцінити стан та ефективність використання ресурсів компанії. Це допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій, управління ризиками та стратегічного планування.

Для аналізу активів використовується горизонтальний та вертикальний аналіз балансів. Горизонтальний аналіз передбачає порівняння фінансових показників підприємства за різні періоди для виявлення тенденцій. Вертикальний аналіз оцінює структуру активів на певну дату, визначаючи відсоткове співвідношення окремих статей до загальної суми активів.

Для оцінки ефективності використання активів використовуються фінансові коефіцієнти:

1. Коефіцієнт оборотності активів = Чистий дохід від реалізації активів / Середня вартість активів

Показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерування доходу.

2. Рентабельність активів (ROA) = Чистий прибуток / Середня вартість активів

Визначає, яку прибутковість приносить кожна одиниця активів.

3. Коефіцієнт покриття основних засобів = Основні засоби / Загальні активи
- Оцінює частку довгострокових активів у загальній структурі активів.

Дослідження руху грошових коштів пов'язаних з активами допомагає оцінити їх реальну ліквідність та здатність генерувати грошові надходження.

Для досягнення ефективної роботи підприємства необхідно забезпечити оптимальний баланс між оборотними та необоротними активами. Надмірна частка оборотних активів може свідчити про неефективне використання коштів (наприклад, надлишкові запаси чи дебіторська заборгованість), тоді як надмірна частка необоротних активів може призводити до високих витрат на їх утримання, амортизацію та обмеженої ліквідності. Поряд із цим, «надмірний обсяг оборотних активів зумовлює наявність у підприємства тимчасово вільних, недіючих активів, надлишкові витрати фінансування, в результаті – зниження прибутку підприємства; а надмірний обсяг необоротних – до погіршення рівня їх корисного використання та зниження вартості підприємства» [49, с. 248]

Аналіз оборотних та необоротних активів підприємства є комплексним процесом, який передбачає виконання ряду завдань, рис. 1.1.

Основні завдання аналізу необоротних активів підприємства:	Основні завдання аналізу оборотних активів підприємства:
• аналіз динаміки (за видами у натуральному та вартісному виразах); • оцінка складу та структури шляхом визначення структурних показників (питомої ваги); • оцінка стану необоротних активів; • оцінка забезпеченості окремими видами активів (основними засобами, земельними ресурсами тощо); • аналіз ефективності використання (показники рентабельності, а також строки окупності необоротних активів); • виявлення резервів інтенсивності оновлення та поліпшення використання необоротних активів, темпів і способів їх відтворення, визначення напрямів майбутніх інвестицій.	• аналіз динаміки за видами активів та в цілому; • аналіз складу та структури (питома вага); • розрахунок коефіцієнтів – відношень між окремими видами активів та джерелами їх формування; • оцінка забезпеченості окремими видами ресурсів (виробничими запасами, грошовими коштами тощо) та планування потреби в оборотному капіталі; • аналіз оборотності за показниками, що дають оцінку ефективності використання оборотного капіталу та його елементів за фактором часу; • аналіз ефективності використання, який передбачає визначення показників рентабельності капіталу підприємства та його складових.

Рис. 1.1. Завдання аналізу активів підприємства

Аналіз активів є важливою для підприємств будь-якої форми власності і умов господарювання. Методика оцінки стану активів повинна відповідати поставленій меті та включати відповідні інструменти. Інформаційною базою при проведенні оцінки стану активів підприємства є такі джерела інформації як форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Структурно-логічна схема проведення оцінки стану активів підприємства (рис. 1.2.).

Варто відмітити, що саме IV етап посідає основне місце в структурно-логічній схемі проведення оцінки стану активів підприємства. IV етап проведення оцінки передбачає наступні стадії:

– процес дослідження основних показників діяльності підприємства дасть можливість судити про загальний стан підприємства, виявити позитивні і негативні сторони в його діяльності, вузькі місця;

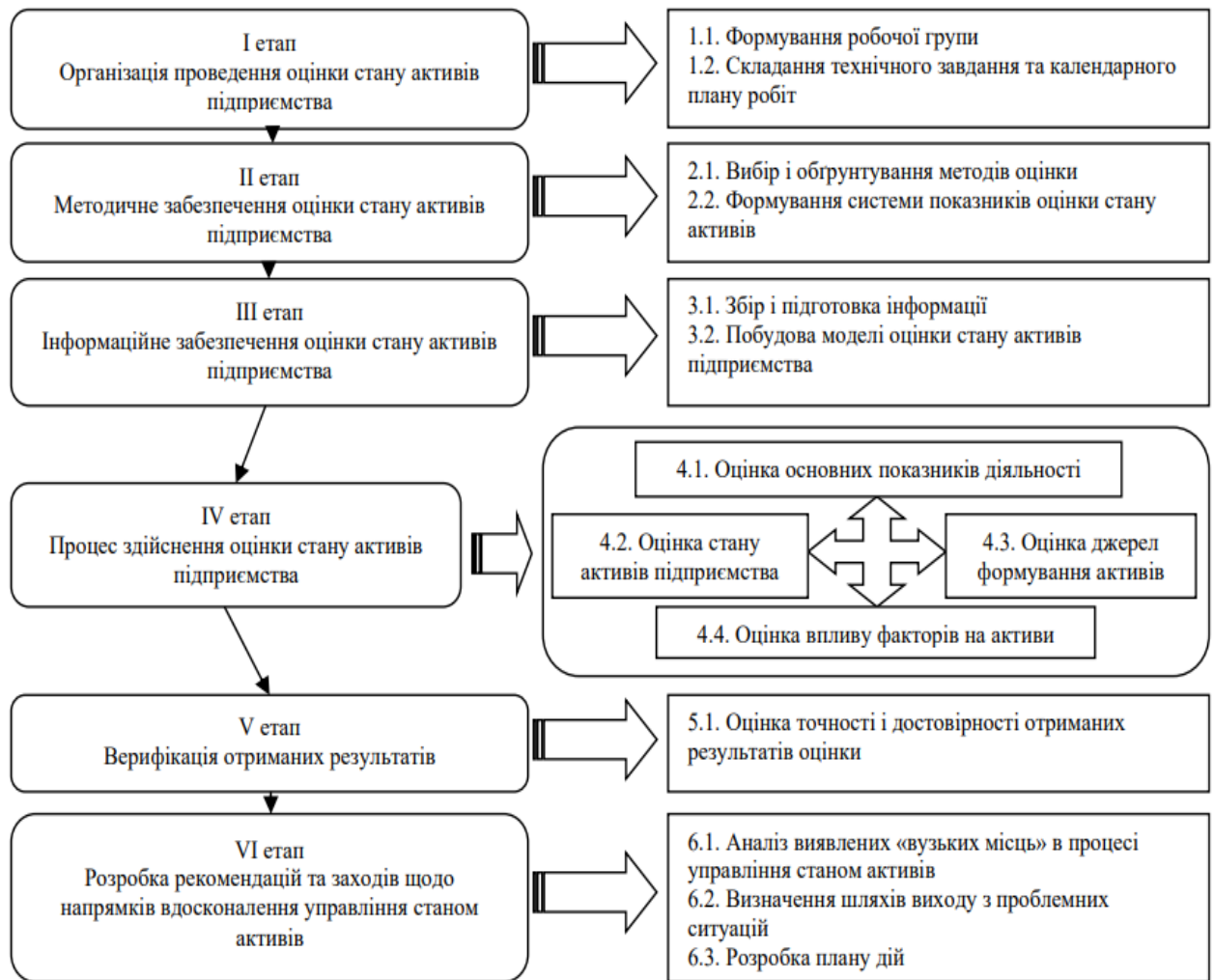

Рис. 1.2. Структурно-логічна схема методики проведення оцінки стану активів підприємства

- аналіз стану та динаміки активів підприємства основною метою вбачає вивчення змін за останні два роки як загалом, так і за окремими компонентами;
- аналіз структури активів підприємства передбачає здійснення оцінки фактичних значень структури та дослідження динаміки їхньої зміни;
- аналіз джерел формування активів підприємства передбачає визначення усіх джерел, які сприяють формуванню активів підприємства, та оцінку розміру кожного джерела;
- аналіз показників ефективності використання оборотних активів включає оцінку цих показників за досліджувані роки, дослідження динаміки їх зміни та визначення інтегрального показника ефективності;

- оцінка ефективності використання необоротних активів включає аналіз показників за звітний період, дослідження динаміки їх зміни та визначення загального інтегрального показника ефективності;

- факторний аналіз активів підприємства, основна мета якого полягає в обґрунтуванні резервів для підвищення ефективності їх формування.;

- кореляційно-регресійний аналіз активів підприємства включає створення та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії, яке описує зв'язок між результативною ознакою (активами) та однією або кількома факторами-ознаками, що дає змогу оцінити міру щільності цього зв'язку.

Виділяють такі методи факторного аналізу для оцінки впливу факторів на активи підприємства:

- «метод ланцюгових підстановок;
- метод абсолютних різниць;
- метод відносних різниць;
- індексний метод;
- інтегральний метод;
- метод пропорційного ділення;
- метод часткової участі;
- логарифмічний метод» [46].

Оцінка ефективності активів є важливим елементом управління підприємством. Вона дозволяє виявити слабкі місця в управлінні ресурсами, прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності, оптимізації активів та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Комплексний аналіз необоротних та оборотних активів дає можливість отримати цілісну картину про стан та потенціал розвитку підприємства. Вмілі аналіз та управління активами здатні покращити фінансовий стан будь-якого підприємства.

Висновки до розділу 1

Активи підприємства - це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, від яких очікується отримання майбутніх економічних вигод. Тобто, це все, що належить підприємству та може принести йому прибуток у майбутньому. Активи є ключовим елементом балансу, одного з основних фінансових звітів, і відображають економічний потенціал підприємства.

Активи є основою для здійснення господарської діяльності підприємства. Вони забезпечують виробництво товарів та надання послуг, генерують дохід та прибуток.

Управління активами підприємства є важливою частиною бізнес-стратегії, яка зосереджена на оптимізації використання ресурсів компанії для досягнення її стратегічних цілей. Цей процес включає планування, організацію, аналіз та контроль активів, щоб забезпечити їх ефективне використання, підвищення продуктивності, мінімізацію витрат та максимізацію прибутку.

Аналіз активів підприємства є необхідним для забезпечення прозорості фінансового стану, підвищення ефективності управління ресурсами та підтримки стійкого розвитку компанії. Регулярний та систематичний аналіз дозволяє своєчасно виявляти проблеми та приймати стратегічні рішення для покращення фінансових показників.

Ефективне управління активами є запорукою фінансової стійкості та успішного розвитку підприємства. Оцінка ефективності активів є важливим елементом управління підприємством. Вона дозволяє виявити слабкі місця в управлінні ресурсами, прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності, оптимізації активів та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Аналіз структури та динаміки активів дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, ліквідність та ефективність використання ресурсів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «ІНДИКАД»

2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства

ТОВ «Індикад» зареєстроване за юридичною адресою Чернівецька область, Заставнівський район, село Кудубівці, вул. Українська 1 «О». Вищим органом управління ТОВ «Індикад» є загальні збори учасників; виконавчим органом управління є – керівник. Чисельність працюючих на підприємстві у 2023 р. становить 15 осіб.

Відповідно до установчих документів основними видами діяльності товариства є:

- 10.47. Розведення свійської птиці;
- 10.49. Розведення інших тварин;
- 10.91. Виробництво кормів для тварин;
- 46.23. Оптова торгівля живими тваринами;
- 46.32. Оптова торгівля м'ясом та м'ясними виробами;
- 47.23. Роздрібна торгівля м'ясом та м'ясними виробами.

Підприємство за формою власності є приватним. Приватне підприємство є популярною формою ведення бізнесу завдяки своїй простоті та гнучкості.

Результати діяльності товариства залежать від його фінансового забезпечення. Зареєстрований статутний капітал даного підприємства складає 12000,0 тис. грн.

Капітал товариства з обмеженою відповідальністю сформований у 2009 році, коли підприємство започаткувало свою діяльність. З метою розширення діяльності у 2019-2023 рр. він поповнювався як власними джерелами (нерозподілений прибуток) так і позиковими (короткострокові кредити, поточні зобов'язання), табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Джерела фінансування ТОВ «Індикад» за 2019 – 2023 рр.

Капітал	На кінець календарного року, тис. грн.					Відхилення за	
						2023-2019 рр.	
	2019	2020	2021	2022	2023	тис. грн.	%
Власний капітал	28812,2	33575,8	39223,0	43861,2	46508,5	17696,3	61,42
Позиковий капітал	5400,8	12067,4	12853,8	18306,2	22849,3	17448,5	323,07
Всього	34213,0	45643,2	52076,8	62167,4	69357,8	35144,8	102,72

У 2023 р. капітал ТОВ «Індикад» порівняно із 2019 р. значно зріс на 35144,8 тис. грн. (102,72%). Це відбулося за рахунок змін величини як власного капіталу так і в значній мірі позикового. Обсяг власного капіталу товариства у 2023 році зріс за досліджуваний період на 1769,3 тис. грн., тобто на 61,42%, порівняно із 2019 р. Щодо позикового капіталу ТОВ «Індикад», то у 2023 р. порівняно із 2019 р. він зріс на 17448,3 тис. грн. (323,07%).

Проаналізуємо структуру джерел фінансування ТОВ «Індикад» за 2019-2023 роки, рис. 2.1

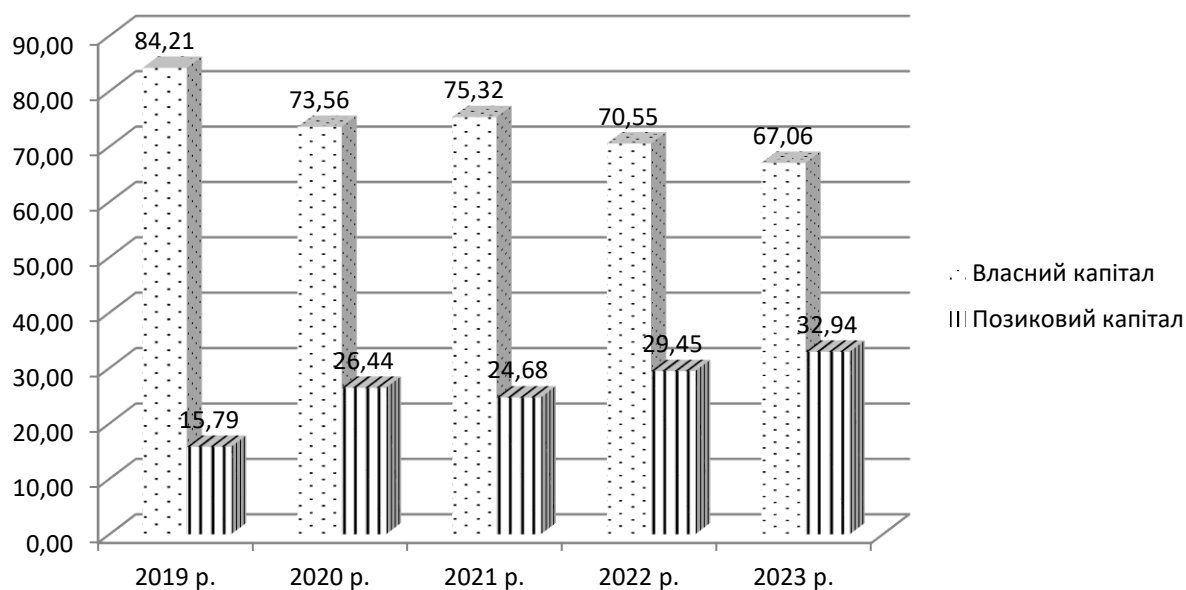

Рис. 2.1. Динаміка структури фінансування ТОВ «Індикад» за 2019-2023 рр., %

За досліджувані роки структура капіталу ТОВ «Індікад» змінилася. Зокрема, на кінець 2019 р. позиковий капітал складав 15,79% від усіх джерел капіталу, у 2023 р. він зріс до 32,94%. Питома вага власного капіталу з 84,21% (2019 р.) зменшилася на кінець 2023 р. до 67,06%. Тобто підприємство в процесі діяльності змінює структуру капіталу, зокрема поступово зростає питома вага позикового капіталу.

Розглянемо детальніше власні і позикові джерела капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, табл. 2.2.

Таблиця. 2.2.

Динаміка джерел формування капіталу ТОВ «Індікад»
у 2019-2023 рр.

Джерела формування капіталу	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за 2023-2019 рр.	
						тис. грн.	%
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.		
Власний капітал, в тому числі	28812,2	35575,8	39223,0	34861,2	46508,5	17696,3	61,42
Зареєстрований капітал	12000	12000	12000	12000	12000	0	0
Додатковий капітал	1346,9	1346,9	1346,9	1346,9	1346,9	0	0
Нерозподілений прибуток	15465,3	20 228,9	25 876,1	30514,3	33161,6	17696,3	114,43
Позиковий капітал, в тому числі	5400,8	12067,4	12853,8	18306,2	22849,3	17448,5	323,07
Короткострокові кредити банків	4143,2	10 710,0	11 100,0	14090,0	13869,6	9726,4	234,76
Поточна кредиторська заборгованість за товари	276,8	1 010,0	1 261,9	3747,6	8426,4	8149,6	2944,22
Поточна кредиторська заборгованість бюджету	16,8	21,3	304,2	306,6	71,1	54,3	323,21
Поточна заборгованість зі страхування	25,2	46,9	32,7	0	36,3	11,1	44,05
Поточна заборгованість з оплати праці	74,3	121,0	135,5	140,8	174,6	100,3	134,99
Інша поточна заборгованість	864,5	158,3	19,5	21,2	307,6	-556,9	-64,42

Власний капітал товариства з обмеженою відповідальністю поступово зростає. Сума зареєстрованого капіталу та додаткового капіталу не змінюється впродовж дослідження і становить 12000 тис. грн та 1346,9 тис. грн. відповідно. Зростання власного капіталу зумовлене, насамперед, збільшенням обсягу нерозподіленого прибутку, що з 15465,3 тис. грн. зріс до 33161,6 тис. грн., тобто на 114,43%.

Обсяг позикового капіталу ТОВ «Індікад» у 2019 р. дорівнював 5400,8 тис. грн., у 2022р. зріс до 22849,3 тис. грн. В цілому за п'ять років величина позикового капіталу зросла на 17448,5 тис. грн. (323,07 %).

Значну частину позикового капіталу підприємства займають короткострокові кредити банку, на кінець 2019 р. величина кредитів складала 4143,2 тис. грн., на кінець 2023 р. дорівнювала 13869,6 тис. грн. Їх обсяг зріс на 9726,4 тис. грн, тобто на 234,76%.

Якщо згадати про поточну кредиторську заборгованість за товари роботи послуги, то її величина значно зросла в останній рік дослідження. Так у 2019 р. вона становила 276,8 тис. грн., у 2021 р. – 1261,9 тис. грн., у 2022 р. – 3747,6 тис. грн, у 2023 р. – 8426,4 тис. грн. За п'ять років величина поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги зросла на 8149,6 тис. грн., тобто на 2944,22%.

Товариство «Індікад» також має незначну суму поточної заборгованості до бюджету, яка у 2019 р. дорівнювала 16,8 тис. грн., у 2023 р. – 71,1 тис. грн.

Поточна заборгованість з оплати праці на підприємстві спостерігається у 2019 р. у сумі 74,3 тис. грн, у 2023 р. у сумі 174,6 тис. грн.

У 2019 р. у ТОВ «Індікад» було поточна заборгованість зі страхування у сумі 25,2 тис. грн у 2023 р. у сумі - 36,3 тис. грн. Інша поточна заборгованість зменшилася з 864,5 тис. грн до 307,6 тис. грн.

Структура джерел формування капіталу товариства з обмеженою відповідальністю «Індікад» за 2019-2023 рр. представлена на рис. 2.2

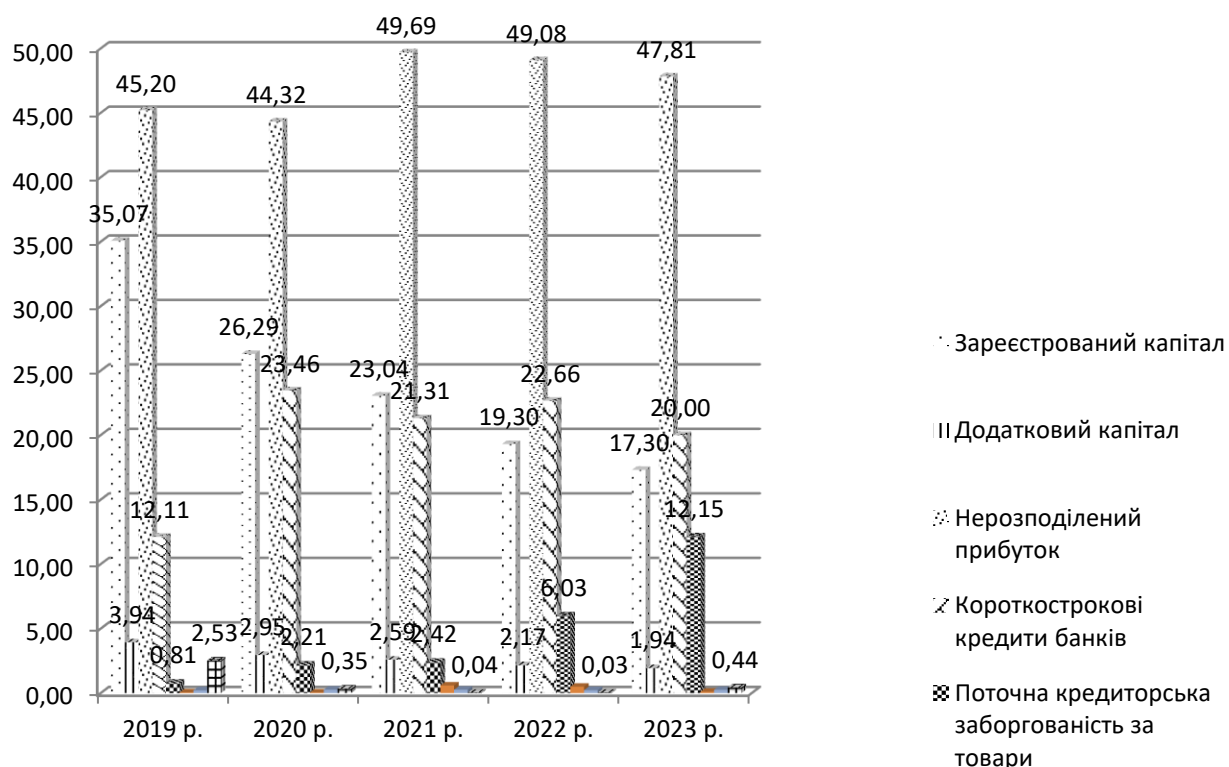

Рис. 2.2. Динаміка структури джерел формування капіталу ТОВ «Індікад» за 2019-2023 рр., %

У 2019-2023 рр. найбільша питома вага у складі джерел формування капіталу ТОВ «Індікад» припадає на нерозподілений прибуток, частка якого становила 45,2% у 2019 р, 47,81% у 2023 р.. До основних джерел фінансування також можна віднести зареєстрований капітал, питома вага якого становила 35,07% у 2019 р., 17,3 % у 2023 р. Також значну частку у джерелах формування капіталу займають короткострокові кредити банків: 12,11% у 2019 р., 21,31% у 2021 р., 20% у 2023 р.

Для забезпечення фінансової стійкості підприємство необхідно щоб капітал мав значну частку власних джерел, яка зможе покрити потребу у необоротних активах та запасів товарів.

Водночас, ТОВ «Індікад» користується позиковими джерелами поповнення капіталу, такими як короткострокові кредити банку. Крім того у складі його капіталу є значний розмір поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги. Алгоритм визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Індікад», табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Алгоритм визначення типу фінансової стійкості
ТОВ «Індикад» у 2019 - 2023 рр.

№	Показник	На кінець 2019р.	На кінець 2020 р.	На кінець 2021 р.	На кінець 2022 р.	На кінець 2023 р.	Відхилення (+,-) 2019-2023 рр.
	1	2			3	4	5
1	Оборотний капітал	24177,5	35350,3	37475,2	47405,8	53546,7	29369,2
2	Поточні зобов'язання	5400,8	12067,4	12853,8	18306,2	22849,3	17448,5
3	Власний оборотний капітал (р. 1 - р. 2)	18776,7	23282,9	24621,4	29099,6	30697,4	11920,7
4	Запаси	13592,1	21385,5	12750,0	19585,1	14529,8	937,7
5	Надлишок (+) або нестача (-) власного оборотного капіталу (р. 3 - р. 4)	5184,6	1897,4	11871,4	9514,5	16167,6	10983
6	Короткострокові кредити банків	4143,2	10 710,0	11 100,0	14090,0	13869,6	9726,4
7	Основні джерела формування	22919,9	33992,9	35721,4	43189,6	44567	21647,1
8	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел	9327,8	12607,4	22971,4	23604,5	30037,2	20709,4
	Тип фінансової стійкості	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	

Як можна спостерігати, власного оборотного капіталу та основних планових джерел ТОВ «Індикад» вистачає для формування необхідних обсягів запасів і для підприємства характерний тип фінансової стійкості – абсолютна фінансова стійкість.

Особливу увагу при фінансово-економічній характеристиці слід звернути на динаміку фінансових результатів підприємства, що відображені за 2019-2023 рр. у таблицях 2.4, 2.5, 2.6

Таблиця 2.4

Динаміка доходів ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 -2019 рр. (+,-)	
						тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції	47335,3	42489,1	59209,8	40822,9	87128,4	39793,1	84,07
Інші операційні доходи	792,1	557,2	538,0	728,7	877,2	85,1	10,74
Інші доходи	22,0	38,2	0	0,8	20,8	-1,2	-5,45
Разом доходи	48149,6	43084,5	59747,8	41552,4	88026,4	39876,8	82,82

У 2019-2023 рр. чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Індикад» збільшився, у 2019 р. чистий дохід становив 47335,3 тис. грн., у 2021 р. збільшився до 59209,8 тис. грн, у 2022 р. зменшився до 40822,9 тис. грн, а у 2023 р. значно зріс до 87128,4 тис. грн. В цілому дохід від реалізації продукції за досліджуваний період зріс на 39793,1 тис. грн. (84,07%). ТОВ «Індикад» отримувало інші операційні доходи у 2019 р. у сумі 792,1 тис. грн., у 2023 р. у сумі 877,2 тис. грн. У 2019-2020 та 2022-2023 рр. можна спостерігати суму незначних надходжень від інших доходів – 22,2 тис. грн. У 2019 р. та 20,8 тис. грн у 2023 р.

Собівартість реалізованої продукції ТОВ «Індикад» має таку ж саму тенденцію як і чистий дохід (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка витрат ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
						тис. грн.	%
Собівартість реалізованої продукції	40301	36181,6	51376,2	33266,0	76800,9	36499,9	90,57
Інші операційні витрати	765	1286,9	1856,4	2863,2	8403,6	7638,6	998,51
Інші витрати	1566,6	852,4	868,0	785,0	138,3	-1428,3	-91,17
Разом витрати	42632,6	38320,9	54100,6	36914,2	85342,8	42710,2	100,18

У 2019 р. собівартість продукції дорівнювала 40301 тис. грн., у 2021 р. зросла до 51376,2 тис. грн., у 2022 р. зменшилася до 42266 тис. грн, у 2023 р. зросла до 76800,9 тис. грн. У ТОВ «Індікад» зростають суми інших операційних витрат: у 2019 р. вони становили 765 тис. грн, у 2020 р. зросли до 1286,9 тис. грн., у 2021 р. - до 1856,4 тис. грн., у 2022 р. - до 2863,2 тис. грн. І у 2023 р. зросли до 8403,6 тис. грн. Інші витрати у підприємства у 2019 р. дорівнювали 1566,6 тис. грн., у 2023 р. – 138,3 тис. грн.

В цілому витрати підприємства зросли на 42710,2 тис. грн. (100,18%). Доходи ТОВ «Індікад» зросли на 39876,8 тис. грн., тобто на 82,82%.

Звичайно такі тенденції доходів та витрат ТОВ «Індікад» позначилася на прибутковості підприємства. Так, чистий прибуток у 2019 р. дорівнював 5517 тис. грн., у 2023 р. зменшився до 2647,3 тис. грн. В цілому відбулося зменшення прибутку, яке за досліджуваний період складає 2869,7 тис. грн., (52,02%)

Таблиця 2.6

Динаміка показників прибутку ТОВ «Індікад» у 2019-2023 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 -2019 рр. (+,-)	
						тис. грн.	%
Прибуток до оподаткування	5517,0	4763,6	5647,2	4638,2	2683,6	-2833,4	-51,36
Податок на прибуток	0	0	0	0	36,3	36,3	100
Чистий прибуток	5517,0	4763,6	5647,2	4638,2	2647,3	-2869,7	-52,02

Динаміка як доходів, витрат і прибутку ТОВ «Індікад» за досліджуваний період наглядно відображена на рис. 2.3.

На формування чистого прибутку ТОВ «Індікад» впливають сукупні доходи, які характеризують реалізацію на продукцію. Водночас на формування чистого прибутку впливає обсяг сукупних витрат. Впродовж досліджуваного періоду у ТОВ «Індікад» відбувається зростання витрат вищими темпами ніж зростання доходів, внаслідок цього обсяг чистого прибутку зменшився у 2023 р.

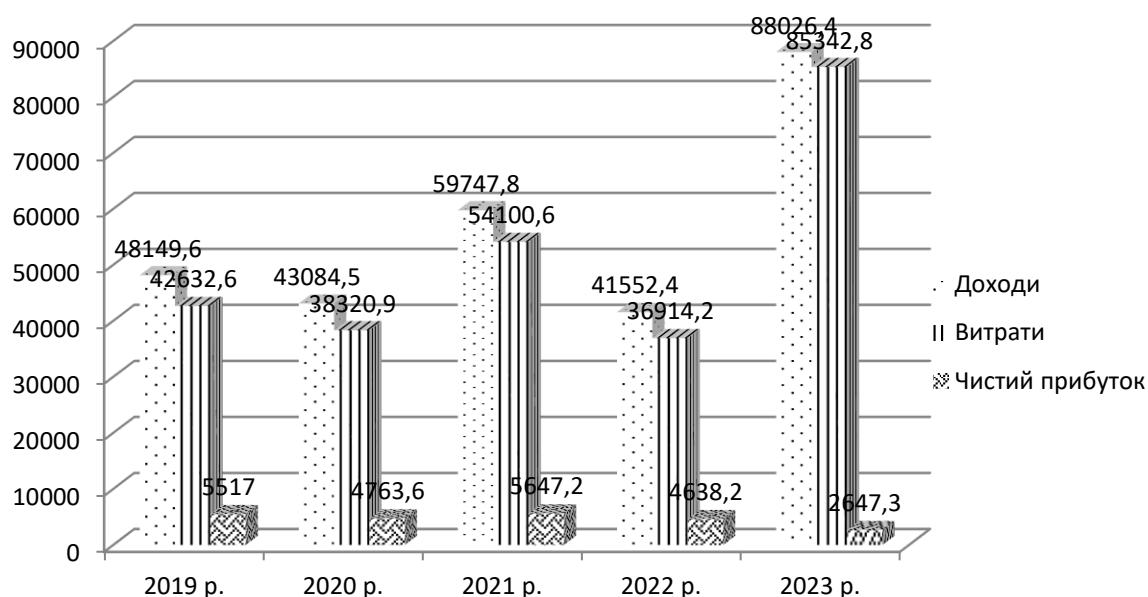

Рис. 2.3. Динаміка показників фінансової результативності ТОВ «Індикад» за 2019-2023 рр.

У таблиці 2.7 представлені результати розрахунку відносних показників, що характеризують ефективність діяльності ТОВ «Індикад», зокрема такі показники рентабельності: рентабельності капіталу, рентабельності реалізації продукції, коефіцієнт оборотності капіталу, а також рентабельність власного капіталу ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр.

Таблиця 2.7.

Показники рентабельності ТОВ «Індикад» у 2019–2023 рр., %

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) 2023 до 2019 рр.
Рентабельність капіталу	16,15	11,93	11,56	8,12	4,03	-12,12
Рентабельність реалізації продукції	11,66	11,21	9,54	11,36	3,04	-8,62
Коефіцієнт оборотності капіталу	1,39	1,06	1,21	0,71	1,32	-0,06
Рентабельність власного капіталу	21,34	15,27	15,51	11,17	5,86	-15,49

У ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр. показники рентабельності мали однакову тенденцію змін. Зокрема, у 2019 р. рентабельність капіталу підприємства становила 16,15%, у 2023 р. – 4,03%. Переважно спостерігається зменшення даного показника.

Рентабельність реалізації продукції у ТОВ «Індикад» у 2019 р. дорівнювала 11,21%, у 2023 р. була найменша – 3,04%, Спостерігається значне зменшення даного показника за п'ять років на 8,62.

Такий показник, як коефіцієнт оборотності капіталу характеризує швидкість його обороту у товариства. Значення даного показника у 2019 р. дорівнювало 1,39 обороти, у 2023 р. – 1,32 обороти.

Рентабельність власного капіталу має таку ж тенденцію зміни, у 2019 р. значення показника становило – 21,34%, у 2023 р. – 5,68%. У 2023 р. значення даного показника було найнижчим.

2.2. Оцінка управління необоротними активами ТОВ «Індикад»

Для дослідження управління необоротними активами проаналізуємо яку частку вони займають у активах підприємства. За даними фінансової звітності проаналізуємо склад та структуру активів ТОВ «Індикад», таблиця 2.8.

Таблиця 2.8

Склад активів ТОВ «Індикад» у 2019 – 2023 рр.

Активи	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за період 2023-2019 рр.	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	тис. грн.	%
Необоротні активи	10035,5	10292,9	14601,6	14761,6	15811,1	5775,6	57,55
Оборотні активи	24177,5	35350,3	37475,2	47405,8	53546,7	29369,2	121,47
Всього	34213,0	45643,2	52076,8	62167,4	69357,8	35144,8	102,72

Щороку можна спостерігати зростання активів: за п'ять років вони зросли на 35144,8 тис. грн., у відносному вимірі на 102,72%. Величина

необоротних активів у 2019 р. дорівнювала 10035,5 тис. грн., у 2023 р. становила 15811,1 тис. грн. У підприємства є сталий склад необоротних активів, які частково оновлюються. Активи підприємства значною мірою також представлені оборотними активами, що зросли за 2019-2023 рр. на 121,47%. Структура активів представлена на рисунку 2.4.

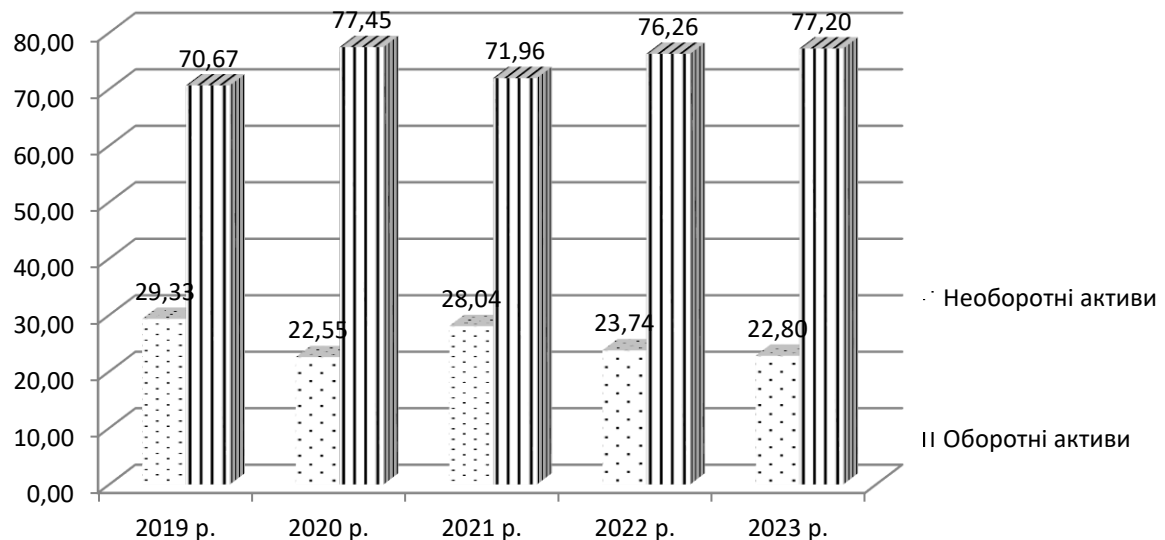

Рис. 2.4. Структура активів ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр.

Частка необоротних активів є значно меншою ніж оборотних, так у 2019 р. вона дорівнювала 29,33%, у 2023 р. – 22,8% активів товариства. Питома вага оборотних активів у 2019 р. становила 70,64%, у 2023 р. – 77,2%.

Простежимо детальніше склад необоротних активів ТОВ «Індикад», таблиця 2.9

Таблиця 2.9.

Необоротні активи ТОВ «Індикад» у 2019 – 2023 рр.

Необоротні активи	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за 2023-2019 рр.	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	тис. грн.	%
Нематеріальні активи	0	0	24,8	27,7	31,4	31,4	100
Незавершені капітальні інвестиції	0,8	508,0	2530,5	83,0	151,2	150,4	18800
Основні засоби	10026,1	9755,8	12046,3	14650,9	15628,5	5602,4	55,88
Інші необоротні активи	8,6	29,1	0	0	0	-8,6	-100,00
Всього	10035,5	10292,9	14601,6	14761,6	15811,1	5775,6	57,55

Основну частину необоротних активів складають основні засоби, величина яких збільшилася на 5602,4 тис. грн, на 55,88%. Величина незавершених капітальних інвестицій дорівнює на кінець 2023 року 151,2 тис. грн, зросла на 150,4 тис. грн. Нематеріальні активи спостерігалися у 2021-2023 рр. і дорівнювали у 2023 р.- 31,4 тис. грн.

Структура необоротних активів представлена на рис. 2.5. Відповідно можна спостерігати, що питома вага нематеріальних активів незначна, зросла у 2023 р. до 0,20%. Питома вага незавершених капітальних інвестицій дуже мала, у 2023 р. дорівнювала до 0,96%. Відповідно основна питома вага припадає на основні засоби, а саме 99,91% у 2019 р., найменша частка у 2021 р. - 82,5 %, у 2023 р. – 98,85%.

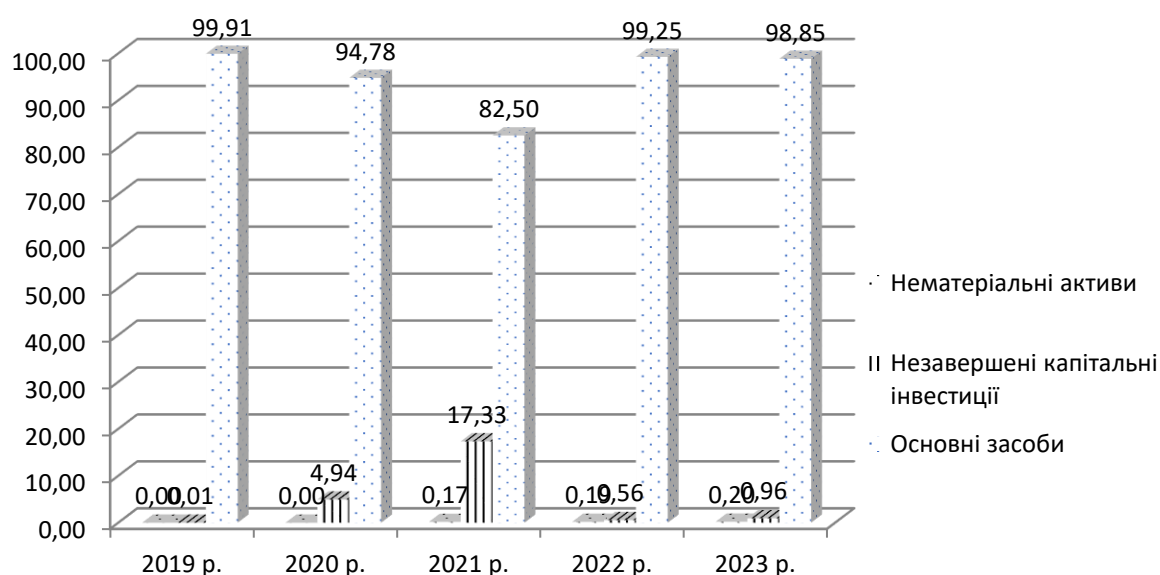

Рис. 2.5. Структура необоротних активів ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр., %

Проаналізуємо показники стану та ефективності використання необоротних активів, таблиця 2.10

Спостерігається незначне оновлення основних засобів ТОВ «Індикад», їх первісна вартість зросла за п'ять років на 7776,5 тис. грн. У той же час зросла і сума зносу на 2174,1 тис. грн.

Коефіцієнт зносу показав, що основні засоби товариство підтримує на різні зношуваності у 29-33%. У 2019 р. коефіцієнт зносу становив 0,29, у 2020-

2021 рр. він зріс, у наступні роки зношуваність знову становила 29%. Простежується протилежна тенденція у коефіцієнта придатності основних засобів, значення якого як у 2019 р. так і у 2023 р. становить 0,71.

Таблиця 2.10

Динаміка показників стану та ефективності використання необоротних активів ТОВ «Індикад» за 2019 – 2023 роки

Показники	На кінець року, тис. грн.					Відхилення (+,-) 2019 до 2023 рр.
	2019	2020	2021	2022	2023	
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	14168	14533,8	17442,8	20628,1	21944,5	7776,5
Сума зносу основних засобів, тис. грн	4141,9	4778	5396,5	5975,2	6316	2174,1
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	10026,1	9755,8	12046,3	14650,9	15628,5	5602,4
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,29	0,33	0,31	0,29	0,29	0
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,71	0,67	0,69	0,71	0,71	0
Капіталовіддача основних засобів	4,58	4,30	5,43	3,06	5,75	1,17
Рентабельність необоротних активів,%	53,39	48,16	51,80	34,75	17,49	-35,91

Щодо капіталовіддачі основних засобів ТОВ «Індикад», то рівень її зростає. У 2019 р. її значення дорівнювало 4,58, у 2023 р. зросло на 1,17 до 5,75.

Рентабельність необоротних активів зменшилася з 53,39% у 2019 р. до 17,49% у 2023 р. Це зумовлено насамперед зменшенням обсягу чистого прибутку ТОВ «Індикад» у досліджуваному періоді.

2.3. Оцінка формування та використання оборотних активів підприємства

Більш детально проаналізуємо оборотні активи товариства, табл. 2.11. Для ТОВ «Індікад» характерні особливості господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Основним видом його діяльності є виробництво та реалізація м'яса індика, тому в структурі активів є поточні біологічні активи.

Таблиця 2.11

Динаміка оборотних активів ТОВ «Індікад» за 2019 – 2023 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за 2023-2019 рр.	
	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	тис. грн.	%
Запаси	13592,1	21385,5	12059,5	19585,1	14529,8	937,7	6,90
Поточні біологічні активи	5883,6	11349,8	13750	21739,7	27859,8	21976,2	373,52
Дебіторська заборгованість за товари	3618,8	127,8	6087,8	5221,1	7536,2	3917,4	108,25
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	539,4	1532,4	0	16,0	2278,2	1738,8	322,36
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0	0	698,0	265,4	265,4	100
Грошові кошти	543,6	954,8	5577,9	145,9	891,2	347,6	63,94
Інші оборотні активи	0	0	0	0	188,1	188,1	100
Всього	24177,5	35350,3	37475,2	47405,8	53546,7	29369,2	121,47

У складі оборотних активів підприємства є значні запаси та поточні біологічні активи. Також присутня дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, з бюджетом, з оплати праці, грошові кошти, інші оборотні активи.

Величина запасів зменшується. Зокрема у 2019 р їх обсяг становив – 13592,1 тис. грн., у 2023 р. дорівнював 14529,8 тис. грн.. У 2022 р. обсяг запасів був найбільшим - 19585,1 тис. грн. Поточні біологічні активи також збільшуються: у 2019 р. становили 5883,6 тис. грн., у 2023 р. зросли до 27859,8 тис. грн. зросли на 373,52%. Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги товариства також зростає. Так у 2019 р. її обсяг становив 3618,8 тис. грн., у 2023 р. зріс до 7536,2 тис. грн., зріс на 108,25 тис. грн. Щодо грошових коштів, то тут не спостерігається сталої картини. Залишок грошових коштів у 2019 р. дорівнював 543,6 тис. грн., у 2021 р. був доволі значним і становив 5577,9 тис. грн., у 2023 р. становив 891,2 тис. грн. У товариства в останній рік з'явилися інші оборотні активи.

Для детального аналізу оборотних активів визначимо частку їх складових у загальній сумі оборотних активів. На рис. 2.6. представлена структура оборотних активів ТОВ «Індикад» за 2019-2023 рр.

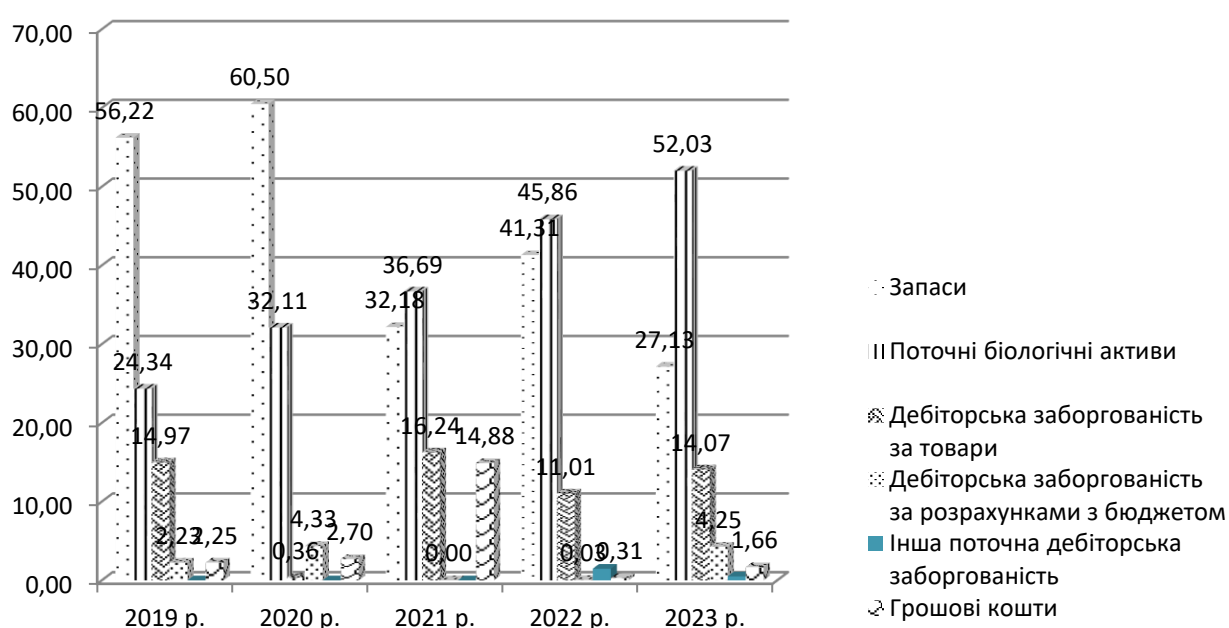

Рис. 2.6. Динаміка структури оборотних активів ТОВ «Індикад» у 2019-2023 рр., %

У ТОВ «Індикад» сформувалася така структура оборотних активів, у якій переважна частка належить запасам товарів: зокрема 60,5% - у 2020 р., 32,18% - у 2021 р., 35,18 % - у 2021 р., 41,31 % - у 2022 р і 27,13 у 2023 р. від

загальної вартості оборотних активів. Частка поточних біологічних активів також є доволі значною: 32,11% у 2020 р., 36,69% у 2021 р., і 45,86% у 2022 р., 52,03% у 2023 р. Тобто спостерігаємо збільшення частки цієї складової оборотних активів. Питома вага дебіторської заборгованості товариства у 2020 р. становила 0,36%, у 2021 р. дорівнювала 16,24%, у 2022 р. відповідно – 11,01%. , у 2023 р. – 14,07%. Частка грошових коштів є незначною у 2020 р. становила 2,7%. У 2021 р. зросла до 36,69%, у 2022 р. зменшилася до 0,31%. І у 2023 р. до 1,66%.

Склад оборотних активів значною мірою визначає ліквідність та платоспроможність підприємства. Ці параметри можна дослідити за показниками балансу. У таблицях 2.12 та 2.13 відображено групування активів ТОВ «Індикад» за ступенем ліквідності та пасивів за ступенем строковості. Баланс підприємства вважається абсолютноліквідним якщо виконується умова його ліквідності: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$.

Таблиця 2.12

Групування активів і пасивів ТОВ «Індикад»

Активи	2019	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
A1	543,6	954,8	5577,9	145,9	891,2
A2	4158,2	1660,2	6087,8	5935,1	10079,8
A3	19475,7	32735,3	25809,5	41324,8	42577,7
A4	10035,5	10292,9	14601,6	14761,6	15811,1

Таблиця 2.13

Групування активів і пасивів ТОВ «Індикад»

Пасиви	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
П1	1257,6	1357,5	1753,8	4216,2	9016
П2	4143,2	10 710,0	11 100,0	14090,0	13869,6
П3	0	0	0	0	0
П4	28812,2	33575,8	39223	43861,2	46508,5

У 2019у ТОВ «Індикад» порівняння активів і пасивів виглядає таким чином: $A1 \leq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$. Тобто не виконується перша

умова ліквідності балансу, але спостерігається можливість в майбутньому зростання ліквідності. У 2020 р., 2022 та 2023 р. : $A1 \leq P1; A2 \leq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4$ не виконуються дві перші умови ліквідності.

Але у 2021 р. виконуються всі умови ліквідності балансу: $A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4$.

Для формування повної картини щодо платоспроможності ТОВ «Індикад» розрахуємо відносні показники - коефіцієнти ліквідності. Результати розрахунків представлені у таблиці 2.14

Таблиця 2.14

Динаміка показників ліквідності ТОВ «Індикад» у 2019– 2023 рр.

Коефіцієнти	Нормативне значення	На кінець року,					Відхилення (+,-) 2023-2019 рр.
		2019	2020	2021	2022	2023	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2- 0,35	0,10	0,08	0,43	0,01	0,04	-0,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1-1,5	0,87	0,22	0,91	0,33	0,48	-0,39
Коефіцієнт загального покриття	2-2,5	4,48	2,93	2,92	2,59	2,34	-2,14

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Індикад», дає оцінку його миттєвій платоспроможності, у 2019р. дорівнював 0,1, у 2021 р. збільшився до 0,43 і у 2023 р. зменшився до 0,04. Таким чином товариство не має можливості найближчим часом погасити поточні зобов'язання за рахунок високоліквідних оборотних активів. Значення коефіцієнта швидкої ліквідності у ТОВ «Індикад» також має низькі значення: воно дорівнює 0,87 – у 2019 р, найбільше 0,91 – у 2021 р., у 2023 р. – 0,48. Коефіцієнт загального покриття (загальної ліквідності) у 2019 р. становив 4,48, у 2023 р. – 2,34. Тобто значення даного показника є доволі високим.

Отже, у ТОВ «Індікад» спостерігається нестабільність рівня платоспроможності, але є значні запаси оборотних активів, що у майбутньому забезпечить платіжні можливості.

Ефективність управління оборотними активами можна діагностувати за допомогою показників швидкості обороту капіталу підприємства, тобто його ділової активності. Адже ділову активність підприємства, що досліджується у фінансовому аспекті характеризують показники швидкості обороту активів. У табл. 2.15. проаналізовано ефективність використання оборотних активів за допомогою показників швидкості обороту та рентабельність оборотних активів,

Таблиця 2.15

Показники, що характеризують ефективність використання оборотних активів ТОВ «Індікад» за 2019–2023 рр.

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення у 2023 р. порівняно з 2019 р.
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,99	1,43	1,63	0,96	1,73	-0,26
Тривалість обороту оборотних активів, дні	183,70	255,68	224,47	379,46	211,46	27,75
Коефіцієнт оборотності запасів	3,37	2,43	3,54	2,58	5,11	1,74
Тривалість обороту запасів, дні	108,30	150,24	103,09	141,47	71,46	-36,84
Коефіцієнт оборотності поточних біологічних активів	7,21	4,93	4,72	2,30	3,51	-3,70
Тривалість обороту поточних біологічних активів, дні	50,63	74,02	77,36	158,66	103,89	53,27
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	21,23	14,61	15,28	6,79	10,88	-10,35
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	17,19	24,99	23,88	53,75	33,54	16,35
Рентабельність оборотних активів, %	23,16	16,00	15,51	10,93	5,24	-17,91

У досліджуваного підприємства коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2019 р. показував 1,99 обороти, у 2023р. зменшився до 1,73 обороти. Зменшення значення даного показника говорить про більший рівень зростання оборотних активів порівняно із чистим доходом від реалізації. Внаслідок тенденцій змін коефіцієнта оборотності оборотних активів тривалість одного обороту оборотних активів зросла на 27,75 дні, з 183,7 днів у 2019 р. до 211,46 днів у 2023 р.

Коефіцієнт оборотності запасів навпаки зріс з 3,37 до 5,11 оборотів. Тривалість їх обороту зменшилася на 36,84 дні. Коефіцієнт оборотності поточних біологічних активів зменшився з 7,21 обороти до 3,51 обороти. Тривалість обороту поточних біологічних активів внаслідок цього зросла на 53,27 дні. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 21,23 обороти до 10,88 обороти. Тривалість погашення дебіторського заборгованості зросла з 17,19 днів до 33,54 дні.

Але в загальному як показав аналіз коефіцієнтів оборотності активів швидкість обороту капіталу зменшилася за рахунок подовження тривалості обороту поточних біологічних активів та дебіторської заборгованості. Це відобразилося на ефективності використання оборотних активів. Рентабельність оборотних активів знизилася з 23,16% до 5,24%.

Висновки до розділу 2

Управління активами товариства залежать від його фінансового забезпечення. У 2023 р. капітал ТОВ «Індікад» порівняно із 2019 р. значно зріс на 102,72%. Це відбулося за рахунок змін величини як власного капіталу так і в значній мірі позикового. Обсяг власного капіталу товариства у 2023 році зріс за досліджуваний період на 61,42%. Щодо позикового капіталу ТОВ «Індікад», то у 2023 р. порівняно із 2019 р. він зріс на 323,07%. Підприємство в процесі діяльності змінює структуру капіталу, зокрема поступово зростає питома вага позикового капіталу.

Тенденції доходів та витрат ТОВ «Індікад» позначилася на прибутковості підприємства. Так, чистий прибуток у 2019 р. дорівнював 5517 тис. грн., у 2023 р. зменшився до 2647,3 тис. грн. В цілому відбулося зменшення прибутку, яке за досліджуваний період складає 2869,7 тис. грн., (52,02%)

Частка необоротних активів товариства є значно меншою ніж оборотних, так у 2019 р. вона дорівнювала 29,33%, у 2023 р. – 22,8% активів товариства. Питома вага оборотних активів у 2019 р. становила 70,64%, у 2023 р. – 77,2%. Основну частину необоротних активів складають основні засоби, величина яких збільшилася на 5602,4 тис. грн, на 55,88%. Коефіцієнт зносу ТОВ «Індікад» показав, що основні засоби товариство підтримує на різні зношуваності у 29-33%. У 2019 р. коефіцієнт зносу становив 0,29, у 2020-2021 рр. він зріс, у наступні роки зношуваність знову становила 29%.

Для ТОВ «Індікад» характерні особливості господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Основним видом його діяльності є виробництво та реалізація м'яса індика, тому в структурі активів є поточні біологічні активи. У складі оборотних активів підприємства є значні запаси та поточні біологічні активи. Також присутня дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, з бюджетом, з оплати праці, грошові кошти, інші оборотні активи.

У ТОВ «Індікад» сформувалася така структура оборотних активів, у якій переважна частка належить запасам товарів та поточним біологічним активам. Склад оборотних активів значною мірою визначає ліквідність та платоспроможність підприємства. У ТОВ «Індікад» спостерігається нестабільність рівня платоспроможності, але є значні запаси оборотних активів, що у майбутньому забезпечить платіжні можливості.

Аналіз коефіцієнтів оборотності активів показав, що швидкість обороту капіталу зменшилася за рахунок подовження тривалості обороту поточних біологічних активів та дебіторської заборгованості. Це негативно відобразилося на ефективності використання оборотних активів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «ІНДИКАД»

3.1. Проблеми та перспективи підвищення ефективності управління активами підприємства

Сучасні українські підприємства мають справу з надзвичайно складними умовами, спричиненими військовими діями на території країни. Ці умови створюють невизначеність та підвищений рівень ризиків, що вимагає вдосконалення підходів до управління активами з урахуванням чинників зовнішнього середовища.

Основні проблеми управління активами на українських підприємствах, зокрема на прикладі ТОВ «Індикад», можна визначити, спираючись на аналіз діяльності компанії та сучасні наукові підходи до управління активами. Ці проблеми обумовлені як внутрішніми організаційними факторами, так і зовнішнім економічним середовищем. Неефективне використання активів на українських підприємствах може бути спричинене кількома факторами:

1. Недостатня теоретична обізнаність та підготовка керівництва та співробітників внаслідок браку знань про сучасні методи управління активами та недостатнє розуміння важливості оптимізації використання активів для підвищення ефективності діяльності підприємства.
2. Відсутність або недосконалість систем моніторингу та контролю потребує впровадження сучасних інформаційних систем для автоматизації обліку та управління активами та забезпечення регулярного аудиту активів для виявлення недоліків у їх використанні та визначення можливостей для оптимізації.
3. Некероване використання активів внаслідок браку чітких процедур та політик щодо експлуатації та утримання активів та недостатньої уваги до планування потреб у активах та їх раціонального розподілу.

4. Застарілі технології та обладнання зумовлені відсутністю інвестицій у модернізацію та оновлення активів, що призводить до зниження їх продуктивності та ефективності.
5. Неадекватне фінансування та обслуговування зобов'язань можуть призвести до проблем з управління активами, що в свою чергу негативно впливає на показники ефективності діяльності підприємства. Це може включати труднощі з оплатою боргів, зниження кредитного рейтингу та зменшення інвестицій у розвиток підприємства.
6. Брак стратегічного бачення питань управління активами може завадити досягненню довгострокових цілей підприємства. Без чіткої стратегії управління активами підприємство може приймати рішення, що не відповідають їхнім цілям, що може призвести до неефективного використання ресурсів та зниження конкурентоспроможності.
7. Відсутність інноваційного підходу у використанні активів може призвести до втрати конкурентоспроможності підприємства. Якщо підприємство не інвестує у нові технології та методи управління активами, вони можуть відстати від своїх конкурентів та втратити частку ринку.

Підсумовуючи зазначені проблеми, слід додати, що окреслений перелік не є вичерпними, проте їх вирішення може значно покращити ефективність управління активами українських підприємств та зростання їхньої конкурентоспроможності на ринку.

Ефективне управління активами підприємства є критичним фактором для його стратегічного розвитку, особливо в період відновлення економіки. Це допомагає не тільки оптимізувати використання ресурсів, але і збільшити прибутковість, покращити фінансову стабільність та підвищити конкурентоспроможність. Ось кілька ключових аспектів, які можна врахувати:

1. Інвентаризація та оцінка активів: регулярна перевірка та оновлення даних про активи, включаючи їх стан, місце розташування та вартість, допомагає забезпечити точність фінансової звітності та сприяє прийняттю вирішень.

2. Оптимізація використання активів: виявлення недоцільно використовуваних або непродуктивних активів, а також розробка стратегій для їх ефективного використання або реалізації.
3. Планування капітальних вкладень: визначення пріоритетів для інвестицій у нове обладнання, технології або інфраструктуру, які можуть підвищити продуктивність та ефективність.
4. Забезпечення технічного обслуговування та ремонту: регулярне обслуговування та ремонт активів, що забезпечує їх довготривалий термін служби та зменшення простоїв.
5. Фінансовий аналіз: використання фінансових показників, таких як ROI (повернення на інвестовані кошти), ROA (повернення на активи) та ін., для оцінки ефективності управління активами.
6. Впровадження систем управління активами (EAM): використання сучасних програмних рішень для автоматизації процесів управління активами, що сприяє більш точному плануванню, контролю та аналізу.
7. Стратегічне планування: розробка довгострокових стратегій, що враховують поточні та майбутні потреби підприємства, а також глобальні та локальні економічні тенденції.

Ефективне управління активами не лише підвищує продуктивність, але й допомагає підприємству швидко адаптуватися до змін у бізнес-середовищі, що особливо важливо в періоди економічної нестабільності.

Існує багато популярних інструментів та моделей, що використовуються у всьому світі, які допомагають підприємствам ефективно управляти активами та стійко розвиватися. Ось кілька прикладів.

В першу чергу це інтегрована система управління активами (EAM - Enterprise Asset Management). Системи EAM є комплексною системою, яка об'єднує в собі планування, використання, обслуговування та ліквідацію активів підприємства. Підприємства з великою номенклатурою активів є основними її користувачами. Застосування цієї системи дозволяє ефективно виявляти та оптимізувати оборот активів, забезпечуючи їх максимальну

продуктивність. ЕАМ оптимізує використання ресурсів та безперервності процесу виробництва.

По-друге, це модель портфеля активів (САРМ). Вона дозволяє підприємствам систематично оцінювати та розподіляти активи для забезпечення стратегічних цілей. Модель портфеля активів допомагає визначити оптимальний розподіл фінансових ресурсів між різними видами активів. Застосування цієї моделі сприяє диверсифікації та зменшенню ризиків, пов'язаних із економічною нестабільністю.

Відповідно до принципів розподілу ризиків та доходів між різними видами активів, САРМ сприяє диверсифікації та зменшенню впливу нестабільності. Зокрема, «...САРМ базується на ідеї, що не всі ризики повинні впливати на ціни активів. Зокрема, ризик, який може бути диверсифікований шляхом утримання портфеля інвестицій, взагалі не є ризиком. САРМ дає нам уявлення про те, який ризик має бути пов'язаний із доходністю» [58, с. 3]. За допомогою цієї моделі можна оцінити доходність та ризики використання активів суб'єктів підприємництва.

Третя модель, модель оптимізації ліквідності вимагає зосередження на ліквідності для забезпечення стабільності фінансового стану підприємства. «Модель оптимізації ліквідності є практичним інструментом для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Ця модель дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси та готувати підприємство до можливих фінансових викликів. У моделі відображено всі можливі варіанти (межі коливання) співвідношення груп активів та пасивів, що дозволяє варіювати даними залежно від бізнес цілей підприємства» [25, с. 40].

Адаптування моделі до вітчизняних умов базується на визначенні суми найбільш строкових пасивів та найбільш строкових зобов'язань, а потім, після множення на відповідний коефіцієнт за моделлю, формуються суми активів та пасивів, на основі яких відбувається вибір оптимального співвідношення.

Четверта модель, це модель оцінки ризиків та планування невизначеності. Умови функціонування в сучасному економічному

середовищі часто супроводжуються економічними ризиками для підприємств. Модель оцінки ризиків дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та розробляти стратегії їх нейтралізації. Ця модель допомагає підприємствам адаптуватися до змінних умов та забезпечує стійкість у нестабільних економічних умовах. Застосування методологій ризик-менеджменту є важливим елементом практичної спрямованості управління активами. Визначення потенційних ризиків та розробка стратегій їх управління забезпечує підприємствам адаптацію до невизначеності ефективність управління своїми активами.

Вдосконалення системи управління активами підприємства є ключовим аспектом, що впливає на його фінансову стійкість та конкурентоспроможність. Формування та ефективне використання активів сприяє створенню стабільної фінансової бази, яка є необхідною для сталого економічного зростання. У цьому контексті розробка фінансової політики підприємства повинна включати вибір оптимальної структури активів, яка забезпечить максимальну ринкову вартість підприємства при мінімальних витратах капіталу.

Структура активів підприємства тісно пов'язана з його можливостями мобілізації капіталу, оскільки активи підприємства є основним джерелом формування його капіталу. Управління активами підприємства в значній мірі є управлінням його капіталом, оскільки капітал, сформований підприємством, завжди інвестується в його активи. В управлінні капіталом підприємства важливо обрати правильну стратегію, яка відповідатиме його фінансовим цілям, ризиковому профілю та умовам ринку. Розглянемо детальніше кожну з вказаних стратегій:

1. Консервативна стратегія – метою є отримання дохідності, вищої, ніж за банківськими депозитами, за значно менших ризиків, ніж на фінансовому ринку.

2. Збалансована стратегія - очікування отримання дохідності, що порівнюється з середньоринковою за найліквіднішими фінансовими інструментами, але з меншим ризиком.

3. Ризикова стратегія передбачає отримання максимального приросту активів.

4. Індексна стратегія підходить для підприємств, які прагнуть до стабільного зростання капіталу з мінімальним управлінським навантаженням. Відповідно підходить для довгострокових інвестиційних стратегій.

У сучасних умовах ефективне управління активами є ключовим фактором для досягнення стабільного росту та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Одним з аспектів цього є оптимізація використання як необоротних, так і оборотних активів. А особливо збільшити рентабельність операційних необоротних активів за рахунок підвищення середньої вартості операційних необоротних активів та збільшити період їх обороту. Оборотні активи, такі як запаси, дебіторська заборгованість та готівка, є критично важливими для поточних операцій підприємства. Стосовно підвищення ефективності їх використання потрібно скорочувати тривалість операційного циклу за рахунок прискорення оборотності запасів та готової продукції.

Для підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства необхідно здійснити наступне:

1. Оптимізувати склад і структуру основних засобів підприємства. Аналіз і корекція складу основних засобів дозволяють усунути надлишкові або неефективні активи, що сприяє зниженню витрат та підвищенню продуктивності.
2. Покращити технічний стан основних засобів. Введення нового обладнання, реконструкція та модернізація застарілого устаткування не тільки продовжують термін служби активів, але й підвищують їх ефективність і відповідність сучасним технологічним вимогам.
3. Обирати альтернативні джерела фінансування основних засобів. Використання різних фінансових інструментів, таких як лізинг або власні кошти, може забезпечити більш гнучкі умови фінансування та знизити фінансові ризики для підприємства.

4. Підвищувати капіталовіддачу основних засобів шляхом освоєння нових потужностей. Впровадження нових виробничих потужностей дозволяє збільшити обсяги виробництва, що сприяє кращому використанню капіталовкладень і підвищенню прибутковості.
5. Вибирати оптимальні методи нарахування амортизації. Правильний вибір методів амортизації (лінійний, дегресивний тощо) допомагає точно відображати знецінення активів у фінансовій звітності та ефективніше планувати капітальні витрати.
6. Використовувати фінансовий лізинг. Фінансовий лізинг може бути більш вигідним варіантом порівняно з банківським кредитом через гнучкі умови, відсутність необхідності внесення первинного платежу та можливість оновлення обладнання без великих капіталовкладень.

Для реалізації цих завдань необхідно здійснювати проводити детальний аналіз наявних необоротних активів, їх стану та ефективності використання; розробити чіткий план дій із встановленням часових рамок і бюджетів для кожного заходу; запровадити систему моніторингу для оцінки ефективності вжитих заходів та внесення необхідних коректив; забезпечити навчання та підвищення кваліфікації співробітників, відповідальних за управління активами; запровадити програмне забезпечення для управління активами, яке допоможе автоматизувати процеси обліку, моніторингу та аналізу.

Для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємства слід зосередитися на декількох ключових аспектах:

1. Оптимізація складу та структури оборотних активів за рахунок прискорення оборотності оборотних активів в цілому та окремих їх елементів. Це може включати впровадження сучасних методів управління запасами, таких як Just-in-Time (JIT) або економічне замовлення (EOQ).
2. Оптимізація розміру грошових коштів за рахунок постійного контролю за розміром грошових коштів у грошовій, абсолютно ліквідній формі.
3. Забезпечення частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які можуть швидко

трансформуватись у грошові кошти. Це дозволить підтримувати на належному рівні платоспроможність підприємства.

4. Оптимізація запасів передбачає оцінку загальної потреби в сировині на плановий період, періодичне уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярний контроль умов зберігання запасів для запобігання втратам та псуванню.
5. Оптимізація структури товарів передбачає скорочення випуску товарів із низькою рентабельністю; збільшення випуску товарів, що мають позитивну рентабельність і належний рівень попиту. Це може включати аналіз ринкових тенденцій та споживчих вподобань.
6. Оптимізація рівня дебіторської заборгованості можлива за допомогою контролю за станом розрахунків з дебіторами; оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів; страхування ризиків, пов'язаних із неплатежами.
7. Скорочення тривалості фінансового циклу передбачає прискорення обороту виробничих запасів, дебіторської заборгованості та некритичне сповільнення оборотності кредиторської заборгованості постачальникам. Це може бути досягнуто через переговори про більш вигідні умови оплати з постачальниками.
8. Підвищення рівня рентабельності підприємства за рахунок використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій. Це може включати інвестування в короткострокові фінансові інструменти з високою ліквідністю та дохідністю.

Загалом, для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати сучасні методи управління фінансами, використовувати аналітичні інструменти для прогнозування та планування, а також підтримувати високий рівень фінансової дисципліни та контролю.

Головним в управлінні необоротними активами є забезпечення їх своєчасного оновлення, оптимізації структури та підвищення ефективності

використання. Головним в управлінні оборотними активами є забезпечення безперебійності операційного циклу, прискорення оборотності, підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності, підвищення рентабельності оборотних активів та мінімізація ризиків знецінення, псування запасів, безнадійних боргів.

Отже, підвищення ефективності управління активами вимагає комплексного підходу, який включає в себе впровадження сучасних технологій, оптимізацію структури активів, вдосконалення процесів управління та використання інноваційних підходів. Успішна реалізація цих заходів дозволить компаніям підвищити свою фінансову стійкість, прибутковість та конкурентоспроможність.

3.2. Шляхи оптимізації активів ТОВ «Індікад»

Ефективне управління активами передбачає оптимізацію їх структури для забезпечення безперервності діяльності, фінансової стійкості та прибутковості підприємства. Оптимізація активів підприємства - це комплексний процес, спрямований на підвищення ефективності використання всіх ресурсів компанії з метою досягнення стратегічних цілей.

Однією з головних проблем оптимізації активів є «визначення необхідного оптимального складу та обсягу оборотних активів, який здатний забезпечити безперервність виробничого процесу та, водночас, максимальний рівень ефективності використання коштів, що авансовані в оборотні активи» [25]. «Серед основних моделей оптимізації обсягу оборотних активів, що розроблені в науковій практиці, можна виділити «Модель економічно обґрунтованого обсягу замовлення» (Economic Ordering Quantity – EOQ model), що застосовується для визначення оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів. Для визначення оптимального залишку грошових коштів у країнах з розвинутою економікою активно використовуються моделі

Баумоля, МіллераОрра, Стоуна з визначення цільового залишку готівки через здійснення операцій із високоліквідними цінними паперами на фондовому ринку. Серед методів оптимізації обсягу дебіторської заборгованості найбільш популярними є рефінансування заборгованості покупців через використання сучасних банківських продуктів, а також ранжування заборгованості по окремим «віковим групам», обґрунтування доцільності проведення змін у збутовій та кредитній політиці підприємства через визначену суму приросту маржинального прибутку з урахуванням додаткових витрат, що пов'язані із дебіторською заборгованістю» [49].

Неможливості чіткого прогнозування обсягу продаж, збої у постачання сировини, зміни банківських продуктів накладають ряд обмежень для підприємств України у застосуванні сучасних загальновизнаних методик. Тому необхідно враховувати особливості ведення господарської діяльності підприємства.

Сучасні економісти наголошують, що «для визначення оптимального обсягу та складу структури оборотних активів доцільно використовувати підхід багатокритеріальної оптимальності, який передбачає використання декількох визначальних ознак оптимізації та знаходження балансу між ними з урахуванням встановлених обмежень» [38]. Зважаючи на те, що оборотні активи впливають як і платоспроможність, і на прибутковість підприємства, досягнення балансу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю діяльності є головною метою оптимального формування їх обсягу та структури.

Основними завданнями оптимізації активів ТОВ «Індікад» є:

- підвищення рентабельності активів (ROA) - збільшення прибутку на одиницю вартості активів;
- зниження ризиків - мінімізація можливих втрат від неефективного використання активів.
- покращення ліквідності - забезпечення можливості швидкого перетворення активів у грошові кошти.

- створення синергії - досягнення більшого ефекту від взаємодії різних активів.

Оптимізація активів передбачає декілька етапів. На першому етапі необхідно проаналізувати оборотні та необоротні активи, оцінити ефективність їх використання, ідентифікувати «проблемні» активи з низькою рентабельністю, високою вартістю зберігання, застарілі.

На другому етапі необхідно розробити стратегію оптимізації активів. Вона має передбачати стимулювання продажів для прискорення оборотності запасів, зменшення дебіторської заборгованості. Також важливим є питання реструктуризації основних засобів, виведення з експлуатації застарілих активів, модернізація обладнання, придбання нових активів, що забезпечують зростання прибутку.. Приділяти увагу також потрібна джерелам фінансування активів, вибору оптимальної структури капіталу, можливостям використання лізингу.

На третьому етапі впроваджують конкретні заходи та здійснюють контроль за їх виконанням. Тут використовують такі фінансові методи як планування, бюджетування, моніторинг; впроваджують інформаційні системи в управлінні активами; оцінка результатів впроваджених заходів.

Стратегії оптимізації активів можуть бути різними, зокрема стратегія зростання, стабільності, скорочення: Стратегія зростання передбачає агресивне нарощування активів для забезпечення швидкого зростання бізнесу. Стратегія стабільності забезпечує підтримання оптимального рівня активів для стабільного функціонування підприємства. Стратегія скорочення веде до зменшення обсягу активів для підвищення ефективності та зниження витрат.

Звичайно кожне підприємство функціонує у економічному середовищі та на його діяльність впливають як об'єктивні так і суб'єктивні чинники. Можна виділити наступні фактори, що впливають на оптимізацію активів:

- стратегічні цілі підприємства: Зростання, прибутковість, конкурентоспроможність.

- особливості галузі: циклічність, капіталомісткість, рівень конкуренції.
- фінансовий стан підприємства: рівень заборгованості, ліквідність, рентабельність.
- економічна ситуація: інфляція, процентні ставки, податкове законодавство.

Оптимізації активів здійснюється за допомогою різних методів, що допомагають підприємству отримувати найбільшу цінність з наявних активів, зменшуючи витрати та підвищуючи ефективність використання ресурсів.

Методи оптимізації активів можна розділити на:

1. Методи оптимізації витрат, що спрямовані на зменшення витрат на володіння та експлуатацію активів.
2. Методи підвищення вартості: спрямовані на збільшення вартості активів шляхом підвищення ефективності та ефективності використання ресурсів.
3. Методи оптимізації продуктивності - ці методи спрямовані на підвищення ефективності використання активів та збільшення виробництва продукції.
4. Методи збільшення виробництва та реалізації, що спрямовані на збільшення виробництва продукції шляхом підвищення ефективності використання активів.
5. Методи підвищення якості - спрямовані на підвищення якості продукції шляхом підвищення ефективності використання активів.
6. Методи зменшення ризиків - спрямовані на зменшення ризиків пов'язаних з володінням та експлуатацією активів.
7. Методи управління ризиками - спрямовані на управління ризиками пов'язаними з володінням та експлуатацією активів.

Оптимізація активів - це безперервний процес, який вимагає постійного аналізу та коригування. Оптимізація активів вимагає комплексного підходу, який включає ретельний аналіз, стратегічне планування та використання сучасних технологій.

Оптимізація структури та джерел активів дозволяє підприємству ефективно управляти своїми фінансами, мінімізувати витрати та забезпечити потреби в різних етапах розвитку. Це включає в себе аналіз поточних активів, оцінку їх ефективності та визначення стратегій для підвищення їх продуктивності. Крім того, оптимізація джерел активів допомагає підприємству вибирати найефективніші варіанти фінансування, такі як інвестиції, кредитування чи залучення інвесторів.

Іншим важливим аспектом управління активами є впровадження інноваційних підходів та технологій для підвищення якості та конкурентоспроможності виробничих процесів. Це передбачає впровадження сучасних технологій виробництва, таких як автоматизація, робототехніка чи штучний інтелект, для підвищення ефективності та якості продукції. Крім того, розробка нових продуктів та послуг дозволяє підприємству розширювати свій ринок та збільшувати свою частку на ринку.

Активне вивчення та застосування передового досвіду у галузі також є важливим елементом управління активами. Це включає в себе аналіз досвіду інших підприємств, участь у конференціях та семінарах, а також співпраця з експертами та консультантами. Передовий досвід може допомогти підприємству виявити нові можливості, підвищити ефективність своїх процесів та зменшити витрати.

У підсумку, оптимізація структури та джерел активів, впровадження інноваційних підходів та технологій, а також активне вивчення та застосування новітнього досвіду у галузі є важливими елементами управління активами, які можуть допомогти підприємству досягти успіху та конкурентоспроможності на ринку.

Висновки до розділу 3

Умови відновлення економіки, які часто характеризуються високою волатильністю, невизначеністю та швидкими змінами, дійсно створюють нові

та складні вимоги до управління активами підприємств. Традиційні підходи часто виявляються недостатніми, і для досягнення успіху необхідно застосовувати більш складні та адаптивні інструменти та моделі. Використання інструментів та моделей, таких як модель портфеля активів, оптимізації ліквідності, ЕАМ, оцінки ризиків та моделі сталого розвитку, дозволяє підприємствам не тільки ефективніше використовувати наявні ресурси, але й формувати стійкі стратегії розвитку в умовах економічної невизначеності. Це підвищує їхню конкурентоспроможність, забезпечує довгострокову стабільність та сприяє успішному подоланню наслідків економічних криз.

Ефективне управління активами починається з розуміння поточної структури та здатності її генерувати прибуток. Оптимізація передбачає аналіз розподілу активів та їхню ефективність, а також пошук можливостей для їх покращення. Оптимізація активів підприємства є важливим процесом, який дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, знизити витрати, збільшити прибутковість та зміцнити конкурентоспроможність. Інновації відіграють ключову роль у підвищенні ефективності управління активами. Вони дозволяють автоматизувати процеси, оптимізувати виробництво, покращити якість продукції та послуг, а також знизити витрати. Постійне вдосконалення процесів управління активами вимагає відстеження трендів у галузі, вивчення досвіду конкурентів та найкращих практик.

Ефективне управління активами – це не одноразова акція, а безперервний процес. Підприємства, які успішно поєднують оптимізацію структури активів, впровадження інновацій та вивчення новітнього досвіду, отримують значні конкурентні переваги, підвищують свою прибутковість та стійкість до змін на ринку. Важливо розуміти, що всі три елементи – оптимізація структури та джерел активів, впровадження інновацій та вивчення новітнього досвіду – тісно пов'язані між собою і працюють в комплексі. Оптимізація структури активів створює основу для впровадження інновацій, а новітній досвід дозволяє постійно вдосконалювати процеси управління.

ВИСНОВКИ

Активи є основою будь-якої підприємницької діяльності, забезпечують можливість виробництва товарів, надання послуг і отримання доходу. Без активів підприємство не може здійснювати свою операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

Сутність активів підприємства полягає в тому, що вони представляють собою всі ресурси, які контролюються підприємством в останніх минулих подіях і від яких очікується отримання економічної перспективи в майбутньому. Активи підприємства можуть бути як матеріальними (фізичними), так і нематеріальними, і використовуватися для забезпечення його операційної та інвестиційної діяльності.

Отже, в українській економічній теорії та практиці термін «активи» має кілька визначень, що залежать від контексту використання. Серед інших, найбільш повним і точним тлумаченням активів є наступне: сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку та вартість, формування і використання яких приведе до отримання економічних вигід у майбутньому та характеризується впливом таких факторів, як час, ризик та ліквідність.

Управління активами – це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень щодо формування та використання ресурсів підприємства з різних джерел, забезпечуючи максимальну ефективність в усіх сферах його діяльності. Управління активами підприємства є важливою частиною фінансового менеджменту, яка зосереджена на оптимізації використання ресурсів компанії для досягнення її стратегічних цілей. Цей процес включає планування, організацію, аналіз та контроль активів, щоб забезпечити їх ефективне використання, підвищення продуктивності, мінімізацію витрат та максимізацію прибутку.

Управління активами повинно бути інтегровано в загальну стратегію компанії, враховуючи довгострокові цілі та перспективи розвитку. Прийняття

управлінських рішень у сфері управління активами має базуватися на детальному аналізі їх величини та динаміки.

У роботі була здійснена оцінка ефективності управління активами ТОВ «Індикад». Насамперед, управління активами товариства залежить від його фінансового забезпечення. Капітал підприємства за досліджуваний період зростає як за рахунок власних джерел, але в значній мірі і за рахунок позикових. За досліджувані роки структура капіталу ТОВ «Індикад» змінилася. Зокрема, на кінець 2019 р. позиковий капітал складав 15,79% від усіх джерел капіталу, у 2023 р. він зріс до 32,94%. Питома вага власного капіталу з 84,21% (2019 р.) зменшилася на кінець 2023 р. до 67,06%.

Зростання капіталу товариства відбувається за рахунок збільшенням обсягу нерозподіленого прибутку, що за п'ять років зріс на 114,43%. Також за рахунок короткострокових кредитів банку, зросли на 234,76% та поточної кредиторської заборгованості, значний ріст якої відбувався у 2023 р.

У 2019-2023 рр. найбільша питома вага у складі джерел формування капіталу ТОВ «Індикад» припадає на нерозподілений прибуток, частка якого становила 45,2% у 2019 р, 47,81% у 2023 р.. До основних джерел фінансування також можна віднести зареєстрований капітал, питома вага якого становила 35,07% у 2019 р., 17,3 % у 2023 р. Також значну частку у джерелах формування капіталу займають короткострокові кредити банків: 12,11% у 2019 р., 21,31% у 2021 р., 20% у 2023 р.

Власного оборотного капіталу та основних планових джерел ТОВ «Індикад» вистачає для формування необхідних обсягів запасів і для підприємства характерний тип фінансової стійкості – абсолютна фінансова стійкість.

Впродовж досліджуваного періоду у ТОВ «Індикад» відбувається зростання витрат вищими темпами ніж зростання доходів, що позначилося на прибутковості підприємства. Так, відбулося зменшення прибутку, яке за досліджуваний період складає 2869,7 тис. грн., (52,02%)

У ТОВ «Індікад» у 2019-2023 рр. показники рентабельності мали однакову тенденцію змін. Переважно спостерігається їх зменшення.

Щороку можна спостерігати зростання активів: за п'ять років вони зросли на 102,72%. Частка необоротних активів товариства є значно меншою ніж оборотних, так у 2019 р. вона дорівнювала 29,33%, у 2023 р. – 22,8% активів товариства. Питома вага оборотних активів у 2019 р. становила 70,64%, у 2023 р. – 77,2%.

Основну частину необоротних активів складають основні засоби, величина яких збільшилася на 55,88%. Коефіцієнт їх зносу показав, що основні засоби товариство підтримує на різні зношуваності у 29-33%. У 2019 р. коефіцієнт зносу становив 0,29, у 2020-2021 рр. він зріс, у наступні роки зношуваність знову становила 29%. Рентабельність необоротних активів зменшилася з 53,39% у 2019 р. до 17,49% у 2023 р. Це зумовлено насамперед зменшенням обсягу чистого прибутку ТОВ «Індікад» у досліджуваному періоді.

Для ТОВ «Індікад» характерні особливості господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Основним видом його діяльності є виробництво та реалізація м'яса індика, тому в структурі оборотних активів є поточні біологічні активи. У складі оборотних активів підприємства є значні запаси та поточні біологічні активи. Також присутня дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, з бюджетом, з оплати праці, грошові кошти, інші оборотні активи.

У ТОВ «Індікад» сформувалася така структура оборотних активів, у якій переважна частка належить запасам товарів та поточним біологічним активам. Склад оборотних активів значною мірою визначає ліквідність та платоспроможність підприємства. У ТОВ «Індікад» спостерігається нестабільність рівня платоспроможності, але є значні запаси оборотних активів, що у майбутньому забезпечить платіжні можливості.

Аналіз коефіцієнтів оборотності оборотних активів показав, що швидкість їх обороту зменшилася за рахунок подовження тривалості обороту

поточних біологічних активів та дебіторської заборгованості. Це відобразилося і на ефективності використання оборотних активів. Рентабельність оборотних активів знизилася з 23,16% до 5,24%.

Основні проблеми управління активами на українських підприємствах, зокрема на прикладі ТОВ «Індікад», можна визначити, спираючись на аналіз діяльності компанії та сучасні наукові підходи до управління активами. Ці проблеми обумовлені як внутрішніми організаційними факторами, так і зовнішнім економічним середовищем.

Вдосконалення системи управління активами підприємства є ключовим аспектом, що впливає на його фінансову стійкість та конкурентоспроможність.

Для підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства необхідно здійснити наступне:

7. Оптимізувати склад і структуру основних засобів підприємства.
8. Покращити технічний стан основних засобів.
9. Обирати альтернативні джерела фінансування основних засобів
Використання різних фінансових інструментів, таких як лізинг або власні кошти, може забезпечити більш гнучкі умови фінансування та знизити фінансові ризики для підприємства.
10. Підвищувати капіталовіддачу основних засобів шляхом освоєння нових потужностей.
11. Вибирати оптимальні методи нарахування амортизації.
12. Використовувати фінансовий лізинг. Фінансовий лізинг може бути більш вигідним варіантом порівняно з банківським кредитом через гнучкі умови, відсутність необхідності внесення первинного платежу та можливість оновлення обладнання без великих капіталовкладень.

Для реалізації цих завдань необхідно здійснювати проводити детальний аналіз наявних необоротних активів, їх стану та ефективності використання; розробити чіткий план дій із встановленням часових рамок і бюджетів для кожного заходу; запровадити систему моніторингу для оцінки ефективності вжитих заходів та внесення необхідних коректив; забезпечити навчання та

підвищення кваліфікації співробітників, відповідальних за управління активами; запровадити програмне забезпечення для управління активами, яке допоможе автоматизувати процеси обліку, моніторингу та аналізу.

Для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємства слід зосередитися на декількох ключових аспектах:

1. Оптимізації складу та структури оборотних активів за рахунок прискорення оборотності оборотних активів в цілому та окремих їх елементів. Це може включати впровадження сучасних методів управління запасами, таких як Just-in-Time (JIT) або економічне замовлення (EOQ).
2. Оптимізації розміру грошових коштів за рахунок постійного контролю за розміром грошових коштів у грошовій, абсолютно ліквідній формі.
3. Забезпеченні частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які можуть швидко трансформуватись у грошові кошти.
4. Оптимізації запасів, що передбачає оцінку загальної потреби в сировині на плановий період, періодичне уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярний контроль умов зберігання запасів для запобігання втратам та псуванню.
5. Оптимізації структури товарів, що передбачає скорочення випуску товарів із низькою рентабельністю; збільшення випуску товарів, що мають позитивну рентабельність і належний рівень попиту.
6. Оптимізації рівня дебіторської заборгованості, що можлива за допомогою контролю за станом розрахунків з дебіторами; оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів; страхування ризиків, пов'язаних із неплатежами.
7. Скорочення тривалості фінансового циклу за рахунок прискорення обороту виробничих запасів, дебіторської заборгованості та некритичне сповільнення оборотності кредиторської заборгованості постачальникам. Це може бути досягнуто через переговори про більш вигідні умови оплати з постачальниками.

8. Підвищення рівня рентабельності підприємства за рахунок використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій.

Загалом, для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати сучасні методи управління фінансами, використовувати аналітичні інструменти для прогнозування та планування, а також підтримувати високий рівень фінансової дисципліни та контролю.

Головним в управлінні необоротними активами є забезпечення їх своєчасного оновлення, оптимізації структури та підвищення ефективності використання. Головним в управлінні оборотними активами є забезпечення безперебійності операційного циклу, прискорення оборотності, підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності, підвищення рентабельності оборотних активів та мінімізація ризиків знецінення, псування запасів, безнадійних боргів.

Отже, підвищення ефективності управління активами вимагає комплексного підходу, який включає в себе впровадження сучасних технологій, оптимізацію структури активів, вдосконалення процесів управління та використання інноваційних підходів. Успішна реалізація цих заходів дозволить товариству підвищити свою фінансову стійкість, прибутковість та конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Бабій О., Койнак В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. *Економіка та суспільство*, (59). (2024). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-27>
2. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2010. 352 с.
3. Бізониц Д. В. Фінансові ресурси підприємств житлово-комунального господарства в умовах децентралізації сучасної України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 90–97.
4. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посібник, 2-ге вид. К.: КНЕУ, 2014. 592 с.
5. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия К.: Ника Центр, Эльга, 2003. 448 с.
6. Брагіна О.С. Романовський В. О. Аналіз стану активів підприємства *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2021. № 5 (57). С. 13-22. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No5/13.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.05.2021.2. DOI: 10.5281/zenodo.6647362.
7. Грінченко Р. В. Концептуальні засади управління діяльністю підприємств як складова формування їх конкурентоспроможності. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2017. С. 139–149
8. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
9. Дехтяр Н. А. Люта О. В., Пігуль Н. Г. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання: монографія/ Суми Університетська книга. 2011. 182 с.
- 10.Добродій К. О. Оцінка формування необоротних активів підприємства *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. Острог : Вид-во НУ«ОА», травень 2017. № 4(32). С. 35–38.

11. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с
12. Жук О.С. Оцінка стану та структури активів підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2016. № 3(31). С. 16–20. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2017/31/5.pdf>
13. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999. Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
14. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств. Фінанси України. 2000. № 4. С. 17-26.
15. Камінська І. М., Дорош В. Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. Економічний форум. 2019. № 3. С. 136–143. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/65/59 (дата звернення: 25.04.2024)
16. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент. Київ, 2008. 483 с.
17. Колос Д., Короленко Р. (2024). Удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства на основі аналізу активів. *Економіка та суспільство*, (62). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-15>
18. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Х.: Фактор, 2015. 784с.
19. Кравчук О. М., Лещук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 504 с.
20. Крамаренко О.Г. Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент: 2-ге вид.: Підручник К.: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
21. Ліпич Л.Г, Гадзевич І.О. Капітал в системі управління підприємством Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». 2009. № 647: *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. С. 114-119.

- 22.Лисевич С.Г. Д'яченко К.О. Оцінка стану активів підприємства та управління ними *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 1 (6). Том 2. С. 206-210.
- 23.Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
- 24.Марусяк Н. Л. Фінансові ризики та їх вплив на фінансовий стан підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. №1. <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2885>
- 25.Мамонтова Н. А., Іщук О. С. Взаємозв'язок коефіцієнтів ліквідності та модель їх оптимізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2016. № 3 (31). С. 37–41.
- 26.Мельник М.І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій: монографія. Львів: Вид-во ІРД НАН України, 2012. 568 с.
- 27.Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
- 28.Мостович Є. Ю., Заїнчковський А. О. Формування та ефективність використання нематеріальних активів підприємства *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 4. С. 43-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_4_13
- 29.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73
- 30.Павленко О. П. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування Молодий вчений. - 2017. - № 10. - С. 981-984.

- 31.Петруня Н. В. Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємства Економічні інновації. Випуск 41. 2010. С. 186-194.: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/66498>.
- 32.Причепя І.В. Кравець Н.В. Теоретичні засади управління активами підприємства Економічний простір. 2012. № 60. С. 249–257.
- 33.Репіна І. М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління : монографія К. :КНЕУ, 2012. 274 с.
- 34.Рибіцька А.В. Управління капіталом підприємства на основі оптимізації структури позикового капіталу Фінансовий простір. 2014. № 2. С. 144-148.
- 35.Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту: Навч. посібник К.: Скарби, 2003. 238 с.
- 36.Селівестрова Л., Скрипник О. Фінансовий аналіз. навч. посіб. К.:Центр навчальної літератури, 2019 р. 274 с.
- 37.Семенюк Т. В. Фінансові аспекти формування та використання майна підприємства Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2017. Вип. 4. - С. 72-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_4_16
- 38.Серік Ю. В. Управління оборотними активами підприємства. Менеджмент, теорія та практика. 2013. № 4. С. 70 –75
- 39.Смирнова Н.В. Аналіз співвідношення оборотних і необоротних активів сільськогосподарських підприємств. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. Том 18. № 2. С. 246–252.
- 40.Тарасюк Д. С. Проблеми та перспективи стратегічного управління нематеріальними активами. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=13>
- 41.Ткаченко А.М. Управління фінансовими ресурсами підприємства та оптимізація вартісної структури капіталу *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2006. № 5. С. 297-299.

- 42.Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Кондор. 2005. 400 с.
- 43.Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 320 с.
- 44.Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
- 45.Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін., Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та допов. К.: КНЕУ. 2006. 552 с.
- 46.Фінансовий аналіз: навч. посіб./ укл.: Н. Л. Марусяк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім.. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
- 47.Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. /за заг. ред. О. О. Терещенка. К. : КНЕУ, 2006. 312 с.
- 48.Фінансовий менеджмент : навчальний посібник за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 845 с.
- 49.Фінансовий менеджмент: підручник/ за ред. д-ра екон. наук, проф. Крупки М. І. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 400 с.
- 50.Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2008. 536 с.
- 51.Чорна О.М. Мацнєва О.О. Економічний зміст та проблематика управління капіталом підприємства реального сектору економіки в Україні. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. № 2. С. 48-56.
- 52.Шаманська О. І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 357–361. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/71.pdf>
- 53.Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224с.
- 54.Швиданенко Г.О., Шевчук Н.В. Управління капіталом підприємства: навч. посібник; Київський нац. екон.ун-т ім. В. Гетьмана. К.: КНЕУ, 2007. 435 с.

- 55.Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування *Ринок цінних паперів України*. – 2004. – № 5-6. – С. 39-43.
- 56.Шпак Н.З. Рудницька О.М. Система управління капіталом підприємства *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 10. С. 257-261.
- 57.Шушкова Ю.В., Шутко А.М., Баськова Ю.С. Аналіз стану та структури активів вітчизняних підприємств. *Молодий вчений* № 11 (99) 2021 р. С. 415-421.
- 58.Andre' F. Perold, George Gund. The Capital Asset Pricing Model. *Journal of Economic Perspectives*. 2004. Volume 18. Number 3. P. 3–24

АНОТАЦІЯ

Мулик В. В. Управління активами підприємства та напрями їх оптимізації. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теорії і практики управління активами підприємства. Досліджено сутність і склад активів, основи управління активами, концептуальні засади аналізу активів підприємства. Проведена оцінка ефективності управління активами ТОВ «Індикад», надана фінансово-економічна характеристика підприємства. Запропоновані напрями удосконалення управління активами товариства, шляхи їх оптимізації.

Ключові слова: активи підприємства, необоротні активи, оборотні активи, оптимізація активів, структура активів, рентабельність активів, управління активами

ANNOTATION

Mulyk V. Enterprise asset management and areas for their optimization. – Manuscript. Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The qualification work conducted a study of the theory and practice of enterprise asset management. The essence and composition of assets, the basics of asset management, the conceptual principles of analyzing enterprise assets were studied. The effectiveness of asset management of Indykad LLC was assessed, the financial and economic characteristics of the enterprise were provided. Directions for improving the company's asset management, ways of optimizing them were proposed.

Key words: enterprise assets, non-current assets, current assets, asset optimization, asset structure, asset profitability, asset management.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ В. В. Мулик